«Τό Σπίτι μέ τη Σκαρπανή».
Μέσα τρύπα... Απάνω τα ξυλοδεμένα

2 Οἱ Βρανάδες ὅπως φαίνονται ἀπό τό σπίτι μέ τήν [illegible].. Ἀκριβῶς κάτω ἀπ' τήν ἐκκλησία φαίνεται ἡ θάλασσα καί στό βάθος οἱ Κυκλάδες.

Ἡ ἀπόσταση ἀπό τό σπίτι μας στήν ἐκκλησία εἶναι 10΄–15΄ λεπτά.

Χαιρετισμούς στήν ἀγαπημένη μου Μητέρα —

Μίμης

Βρανάδες 3. 8. 47
Κυριακή

«Τὸ Σπίτι μὲ τοὺς Σκορπιούς»

Βόθρου τρύπα — Ἡ κουζίνα μας - τραπεζαρία
Παραθυρώρης τὸ δωμάτιο ἐπάνω. Δεξιά φαίνεται
τὸ παράθυρο τοῦ μεγάλου ὑποδωματίου

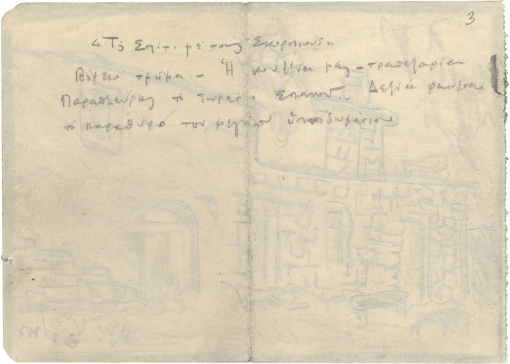

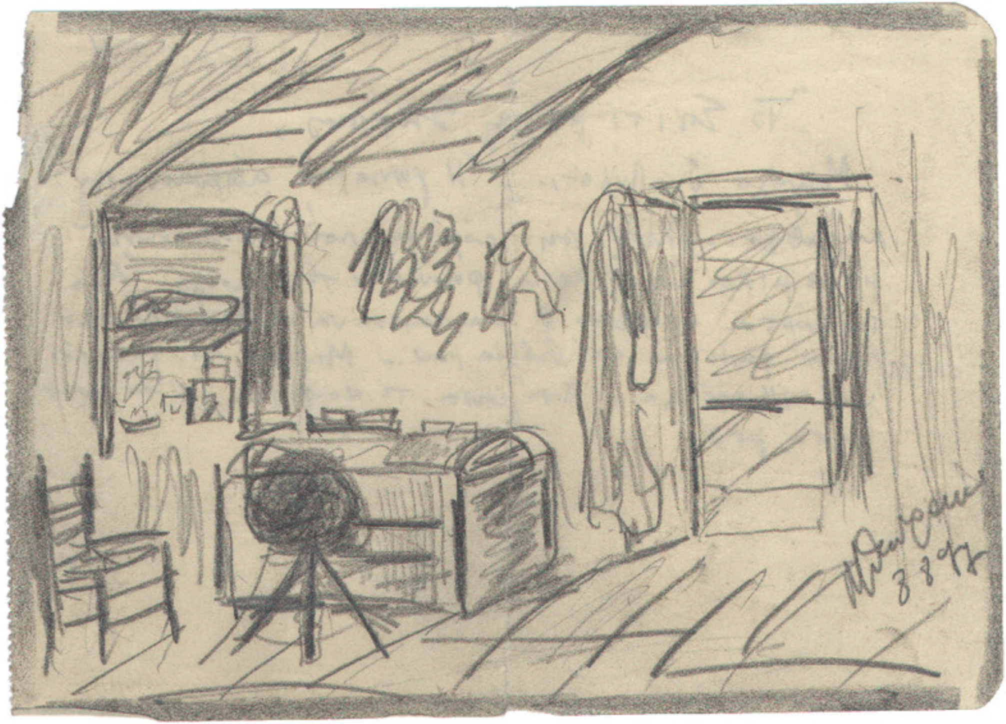

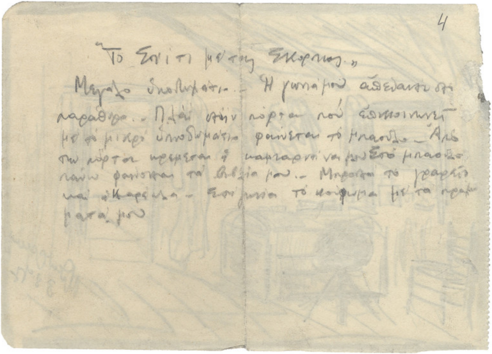

«Το Σπίτι μέ της Σκόρπιος.»

Μεγάλο υπνοδωμάτιο.- Ή γωνιά μου απέναντι στο παράθυρο..- Πλάι στην πόρτα πού επικοινωνεί με τό μικρό υπνοδωμάτιο φαίνεται τό μπαούλο.- Από την πόρτα κρέμεται ή καμπαρντίνα μου. Στό μπαούλο πάνω φαίνονται τά βιβλία μου.- Μπροστά τό γραφείο και η καρέκλα.- Στό μέσα τό κούφωμα με τα πράγματά μου

1947; 5

—

Αὐγὴ ἀφράτη
τσεκουριὰ στὴ πλάτη
ἀπ' τὶς καμινάδες ξέφυγ' ἡ καπνιὰ
καὶ κρεμάστηκε στὰ παραθυρά μας
σκέπασε ἀτμὸς τὸν ἔρωτά μας
τὴ νύχτα ἀπόλυτη γαλήνη
στὰ κρεμαστάρια
σφαχτάρια
τὰ ροῦχα μας.

Χειρόγραφο Παντελή Θαλασσινού
ΑΠΟΤΑΚΤΟΙ

Οἱ προβ…
οἱ χλωτ…
– ε…

Οἱ προβολεῖς ἀνάψανε
οἱ χλωμοὶ φαντάροι τρεμόπαιζαν τὰ ὅπλα τους
– Εἰρήνη!
κι ὁ ἐπικεφαλῆς κατάπιε τὴ φωνή του

τὸ πρωὶ μᾶς ἦρθε ἡ εἴδηση:

« ὑπὸ τὸ φῶς τῶν προβολέων
οἱ καμινάδες τρελάθηκαν κι ἔλουσαν τοὺς δρόμους
ὑπὸ τὸ φῶς τῶν προβολέων
πῆρε φωτιὰ τὸ κατώφλι μας »

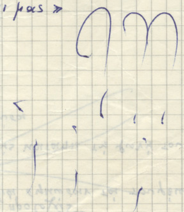

Ἀστράψανε οἱ προβολεῖς
τὰ χλωμὰ παιδιὰ σήκωσαν τὰ τουφέκια τους
- Εἰρήνη!
κι ὁ ἐπικεφαλῆς κατάπιε τὴ φωνή του.

Τὸ πρωὶ ἀκούσαι

ΚΑΙ ΔΥΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

ΠΕΝΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

(Σημειωματάριο πολέμου)

(Πῶς βρέθηκα μέ μιᾶς τόσο μακρυά;
Ποτέ δέ μπόρεσα νά καταλάβω
Πόσο ἐκμηδενίζεται ἡ στιγμή
ὅταν κάθεσαι ἀνάμεσα σέ δυό φῶτα)

'Αναγκάστηκα νά ἀμυνθῶ γιά τή ζωή μου.
Εἶχε τόσο μυστικά διαρεύσει ἀπ'τό σῶμα μου
κι'εἶχε σκορπίσει τριγύρω μου
ὥστε ἤμουν δεμένος ἀναπόσπαστα.

Προχωρήσαμε ὅλοι μαζί
ἀναγκαστικά σφιχτοδεμένοι
μέ ἀλλαγμένες καρδιές
ἀπό στῆθος σέ στῆθος.
Δέν εἴχαμε δικαίωμα νά μιλήσουμε.
Γυρίσαμε σχεδόν μαζί τά μάτια
στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα
Χίλια πουλιά ἀσύνταχτα σβύναν.

./.

Εἴχαμε ἤδη διανύσει περπατώντας
μεγάλη ἀπόσταση.
Στό σημεῖο αὐτό πού βρισκόμαστε
μπορέσαμε νά διακρίνουμε
τήν κόκκινη πινακίδα.
Ὑποθέσαμε πώς μπορεῖ νά σημαίνει
τό σύνορο πού χωρίζει
τό παρόν ἀπ'τό μέλλον.
Σφίξαμε τότε τό λουρί τῆς κάσκας στό μάγουλο
προσπαθῶντας νά ἀναπνεύσουμε
μέ τόν παγωμένο ἀέρα
κάποια σκέψη πού ν'ἀντέχει
τό θλιβερό τοπίο.

Οἱ τοῖχοι τῶν σπιτιῶν
ξαποστέλνουν πίσω τρομαγμένοι
τούς ἤχους τῶν βημάτων μας.
Βλέπουμε τούς ἴσκιους μας
νά καθρεφτίζονται κουρασμένοι
στά συννεφιασμένα μάτια τοῦ οὐρανοῦ
καθώς προχωροῦμε προσεχτικά
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
πάνω στή γραμμή πού χαράζει
τό φρύδι τοῦ πόλεμου.

Πίσω ἀπ'τίς σκοτεινές πολυκατοικίες
παραμονεύει τριχωτό
τό χέρι τοῦ Πολύφημου.
Εἴμαστε πέντε σύντροφοι
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
καρδιά ξεπλυμένη στί χιόνι τῆς νύχτας
καί τά λειβάδια τῆς ἄνοιξης
ζωγραφισμένα.

./.

Χωμένος στή λάσπη
σφίγγω στό χέρι μου τήν ἀραβίδα.
Γιά μιά στιγμή
αἰσθάνθηκα τό κεφάλι νά ξεκολᾶ ἀπ'τό σῶμα μου
καί νά πηγαίνει σέ ἄλλο σῶμα
καί μετά σέ ἄλλο καί σέ ἄλλο
ὁ τόπος γέμισε μέ ἀκέφαλα πτώματα καί
μόνο τό κεφάλι μου γυρίζει
ἀπό σῶμα σέ σῶμα.
Τί γινῆκαν λοιπόν τά κεφάλια
τῶν συντρόφων μου;

Τά σύννεφα δέν ἀπέχουνε πού ἀπ'τή γῆ. Ἔχουν κατεβεῖ. Πιστεύω πώς μέχρι τό πρωί δέν θά ὑπάρχει πιά τίποτα. Θ'ἀρχίσουν ἀπ'τίς ψηλές πολυκατοικίες καί τά φουγάρα τῶν ἐργοστασίων στόν Πειραιᾶ. Οἱ τοῖχοι θά λυγίζουν καί θά σπάζουν λίγο -λίγο. Ἔπειτα θαφθεῖ ἡ σειρά τῶν σπιτιῶν. Τελευταῖα θά λυώσουν οἱ συνοικισμοί κι'οἱ ξύλινες μπαράκηγες στό Δουργούτι.

Τότε στήν ἀπέναντι γωνία ἀπό μᾶς
φάνηκας τέσσερις ἄντρες.
Ἤτανε τέσσερις ἄντρες τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας
καί φοροῦσαν χειμωνιάτικες χοντρές χλαμύδες.
Ἦταν πιά καιρός
γιατί τό χῶμα εἶχε γίνει ρευστό καί
τρικυμισμένο.
Περάσαμε πρός τό μέρος τους συρτά
κι'ὅλοι μαζί
βλέπαμε
τήν Πολιτεία μας
νά κλυδωνίζεται τριγύρω ἀκυβέρνητη καί
μεθυσμένη.

Σιγά - σιγά έντελῶς ἀπροσδόκητα
πλάϊ σ'αὐτούς τούς ἄντρες
ἀνακαλύψαμε πώς τά γερμανικά κράνη
κατεβασμένα πάνω στό μέτωπο
δέν μᾶς ἐμπόδιζαν τώρα νά δοῦμε
τά μάτια μας.
'Η 'Ελένη
μέ χαιρετοῦσε στήν εἴσοδο τοῦ πάρκου.

"Ομως μάταια.
Μιά βουή ἄρχισε νά σηκώνεται
ἀπ'τήν μιάν ἄκρη τῆς Πολιτείας ἕως τήν ἄλλη.
Βουτήσαμε τότε ἀμέσως κι οἱ πέντε
στήν τρικυμισμένη θάλασσα.
Καθώς κολυμποῦσαμε
γιά πρώτη φορά φτάσαμε στή λεωφόρο καί διακρίναμε
τήν ἀτέλειωτη σειρά τῶν κρεμασμένων,
κι'ὅλοι ὅμοιοι
ἡ μητέρα μου κι'ἡ 'Ελένη
ἡ μητέρα μου κι'ἡ 'Ελένη
ἡ μητέρα μου κι'ἡ 'Ελένη
Χίλιες φορές
ἡ μητέρα μου κι'ἡ 'Ελένη
κι'ἀπό πάνω
περνῶντας τά βλήματα τῶν πλοίων τοῦ Φαλήρου
νά σχηματίζουν
γιορτινή πολύχρωμη ἀλέα.

Οἱ τέσσερις σύντροφοι ἀνησύχησαν καθώς ἀργοῦσαμε
κρατοῦσαν γερά ὅμως στό πόστο μας
στίς στιγμιαῖες λάμψεις τοῦ πολυβόλου
μποροῦσε κανείς νά διακρίνει
τή λεπτή κόκκινη κλωστή πού ἕνωνε
τίς καρδιές μας.

./.

'Ο οὐρανός καί τά σύννεφα κατεβαίνουνε ολόένα πρός τήν Πολιτεία.

Γύρω μας ἡ θάλασσα φουσκώνει
καί τά κύμματα
μᾶς κάψανε στό πρόσωπο τά μάτια.
'Απ'τό λόφο τοῦ 'Αρδητοῦ
ἀκούστηκε κάποιο χωνί νά σβύνει
"'Η 'Αθήνα δέ πεθαίνει. Νικᾶ"
ὅμως ἡ αὐγή δέν ἔλεγε ναρθεῖ.

'Ο οὐρανός μέ τά σύννεφα καθώς κατεβαίνει ἔχει ἀκουμπήσει σει τίς ψηλές πολυκατοικίες καί τά φουγάρα τῶν ἐργοστασίων στόν Πειραιᾶ.

Κι'ἡ θάλασσα ἀπό κάτω ἀνεβαίνει
καί μᾶς ἁρπάζει
Ξαφνικά
μέσα στήν τρικυμία φάνηκε ἕνα φῶς
κι ἡ φωνή σου ἀντήχησε δυνατή
πρίν προλάβει τό κῦμα νά τήν ἁρπάξει.
Ἦταν τόσο γερή ὥστε νά μᾶς στηρίξει
γιά ἀρκετήν ὥρα στήν ἐπιφάνεια.
Ὅμως ἦταν πιά ἀργά
τώρα ἀκριβῶς πού οἱ καρδιές μας
ἀνοίγουν ξανά διάπλατα τίς πόρτες τους
βρέθηκε νά στερέψει διά μιᾶς ἡ ἀπέραντη θάλασσα
καί τά κύμματα
γινῆκαν μαῦρα πουλιά
'Η φωνή σου
μᾶς ἦταν ἄχρηστη πιά
ἔτσι καθώς βρισκόμαστε ξαπλωμένοι
ἀνάμεσα τά ἐρείπια
κι'οἱ ἄλλοι
νά περνοῦν καί νά μᾶς πατοῦν

....

13

πέντε ἀμούστακοι στρατιῶτες τοῦ Δεκεμβρίου
δρασκελίσανε μέ τόση ἀγάπη
τό σύνορο τοῦ θανάτου.-

Μίκης Θεοδωράκης
Ἀθήνα - 1945

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΚΟΡΠΙΟΥΣ

(Σημειωματάριο ἐξορίας)

(α)

Ὁ καθένας θἄχει βρεθεῖ σέ παρόμοιες στιγμές. Ὑπάρχουν δεσμίδες ἀπό ζεστές ἐπικλήσεις. Πράσινες, κίτρινες, μώβ, πού ἀνεβαίνουν ἀπό κάθε φυτό. Ἡ θάλασσα φυσᾶ θυμωμένα εἴτε ἤρεμα, τίς τυλίγει καί τίς διευθύνει ψηλά στό ὑπομονετικό μας σπίτι. Θἄπρεπε νά σᾶς μιλήσω γι'αὐτό τό σπίτι. Ἡ ἔκφρασή του ἀντανακλᾶ τίς πτυχές τῶν βασανισμένων βουνῶν. Ἔχει κάτι ἀπό τό συρτό θρῆνο.

(β)

Εὐθύς ἐξ'ἀρχῆς θά διακρίνει κανείς τό τεῖχος τῶν δέντρων πού τυλίσονται ὁλόγυρά του μέ φροντίδα καί στοργή. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους ἡ ἀπόσταση τῶν ἰσοδυνάμων ἀνθρώπων, ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα σέ δυό ὅμοιες ἀχτῖνες πού κατευθύνονται ἀπό τό βάθος τῆς θάλασσας πρός δύο ἀπομονωμένους γλάρους.

(γ)

Μέ πέντε βήματα ἀγγίζεις ἀπό τή ρίζα τῶν δέντρων τίς ξασπρισμένες πέτρες πού ὑποβαστάζουν τήν ὑπομονή καί τά ὄνειρα τοῦ σπιτιοῦ μας. Τό χαμόγελό του εἶναι πάντα βεβιασμένο. Ἡ γνώση του τροχίζεται ἀπ'τούς σκορπιούς καί τό βορινό ἄνεμο πού φοβισμένος τό παρακάμπτει συχνά ὅταν μέσα στίς νύχτες τοῦ Δεκεμβρίου ἀλλοιθωρίζει πρός τήν ἀπέραντη θάλασσα μέ τά μάτια πύρινα καί προκλητικά.

./.

(δ)

Ἔπειτα ἀπό ἕνα συγκρατημένο καί ἤρεμο ὄνειρο ξύπνησε ἀντικρύζοντας τήν καταματωμένη θάλασσα ὡς τίς ρίζες τῆς γῆς. Ἀναταράχτηκε ἀπό τίς χιλιάδες λεπτές καί φευγαλέες μυρωδιές πού κυνηγιοῦνται μέ τίς πεταλοῦδες καί τίς μέλισσες πάνω στό κάτασπρο σεντόνι τοῦ ἥλιου. Ἦταν καιρός νά ἐξακοντίσει τή πρώτη του σκέψη πρός τός στερέωμα πού τό συγκρατοῦσε στό χῶμα μέ συγκατάβαση καί εἰρωνία. Ἴσως νά μή γνώριζε πού τό πλοῖο μας διέσχιζε ἤδη τό Αἰγαῖο κι'ἀκόμα πώς πρίν γεννηθοῦν οἱ μητέρες μας εἶχε ἀποφασίσει ὁ ἐρχομός μας ἐδῶ ψηλά.

(ε)

Δυσκολεύτήκαμε νά καταλάβουμε τό βεβιασμένο του χαμόγελο καθώς καί τήν παράξενη συνήθειά του νά προσκαλεῖ τ'ἀδέσποτα σύννεφα πού τριγυρίζουν ψαχουλεύοντας στό λόγγο καί τίς πλαγιές τοῦ βουνοῦ. Ἔτσι δυσκολευόμαστε νά διακρίνουμε τά μάτια μας, δυσκολευόμαστε νά προσαρμοστοῦμε σ'αὐτή τήν ἀπότομη καί βάρβαρη μεταλαγή ἀνάμεσα στό φῶς καί τή πάχνη, στό κῦμα καί τή συρτή φωνή πού ἐξακοντίζεται τόσο συχνά πρός τό δυτικό Αἰγαῖο. Χάνουμε ἔτσι τό πρόσωπό μας καθώς γινόμαστε ἕνα μέ τά παράξενα ὄνειρά του πού ἐνῶ ἔχουν ἀγκυροβολήσει στίς σφραγισμένες ἐποχές προεχτείνονται πρός τά μακρυνά σημεῖα πού εἰρωνεύονται τούς κύκλους καί τίς ἐπανόδους.

(στ)

Ὑπάρχει ἐντούτοις κάτι πού ἐνῶ δέν τραβᾶ σέ δένει σφιχτά. Νομίζεις ὅτι ἐκτείνεσαι διαρκῶς πρός τά μπρός ἐνῶ τά ἴχνη σου μπλέκονται μές τίς ρίζες τῶν θάμνων πού σέ περικυκλώνουν μέ θανάσιμη χαρά.

Θἄρθει καί γιά σένα ἡ ὄμορφη ἐποχή!

(ζ)

Θά πρέπει τώρα νά σᾶς μιλήσω γιά τίς χαρές καί τούς θυμούς του. Τήν ἤρεμη ἀφήγηση κάτω ἀπ'τό θόλο τῶν κουμαριῶν. Τόν τελείως ἀπόκρυβο ἔρωτά του γιά τήν νοτιοανατολική πηγή. Τή νοσταλγία τῶν ξασπρισμένων του τοίχων πού ἦταν συνηθισμένοι ν'ἀγναντεύουν πρός τό Αἰγαῖο τούς κουρσάρους καθώς γύριζαν ἀνήσυχοι τά κεφάλια γιά νά χαιρετήσουν μέ σεβασμό καί φόβο. Πρό παντός ὅμως ἡ φροντίδα του ἀπό αἰῶνες ἦταν αὐτός ὁ ἀτέλειωτος κι'ἀνώφελος ἀγώνας πού γίνεται μέσα του ἀνάμεσα σ'ὅ,τι ὑπῆρχε σαί σ'ὅ,τι ἦρθε.

(η)

Αὐτή τήν ὥρα ὁ ὁρίζοντας ἐξαφανίζεται κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ οὐρανοῦ καί τό ἀνέβασμα τῆς θάλασσας. 'Υπάρχει διάχυτο στήν ἀτμόσφαιρα τό αἴσθημα τῆς κατανόησης. Στά μικρά σύγνεφα πού ταξιδεύουν πρός τόν ἥλιο ἀντιμάχονται ἡ ἀγάπη μέ τό μῖσος. Σέ λίγο τό φῶς θά ἰσομοιραστεῖ ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος ἐξαλείφει τίς σκιές καί τούς ἐνδοιασμούς πού τόν ὁδηγοῦν στήν ὀδυνηρή καί χιλιοτραγουδημένη του πτώση. 'Η τελευταία ἀχτίνα ὁδηγιέται πρός τό γνώριμο δρόμο τοῦ σπιτιοῦ μας. Τή δεχόμαστε ἤρεμα δίχως φωνές. Θά συνομιλήσουμε ὅλη τή νύχτα μαζί της. Θά ὀνειρευτοῦμε μαζί.

(θ)

'Υπάρχει μιά ἀναγκαιότητα πού διανοίγει ἀνάμεσα στά σύννεφα μακρύ κι'ἀνύσυχο δρόμο. 'Απ'αὐτόν θά περάσουν οἱ σκέψεις τοῦ σπιτιοῦ μας, οἱ σιωπηλές του ἔγνοιες γιά κάθε τι πού πιστεύει στή ζωή. Ὅλοι ἀπορoῦν γιά τό βάθος τοῦ βλέματός του. Ξεσκίζει κατάβαθα τούς σκλάβους τῆς νότιας 'Αφρικῆς ὅπως καί τά αἰχμάλωτα θηρία τῶν ζωολογικῶν κήπων τῆς Εὐρώπης. 'Από κεῖ πάλι ἔρχονται ἀγκαλιασμένα τά ὄνειρα τοῦ κόσμου μέ ἀνοιχτά καί βρώμικα ταύματα. Μπορεῖ κάθε στιγμή νά δεῖς τήν ἀτέλειωτη φάλαγγα πού κάνει τούς σκορπιούς νά ἀναδιπλώνονται.

Βρακάδες - ΙΚΑΡΙΑ Ι947.-

1947

ΚΑΙ ΔΥΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ ΤΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΟΥ

[redacted]

X

(ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ)

ΠΕΝΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

(Σημειωματάριο πολέμου)

(Πῶς βρέθηκα μέ μιᾶς τόσο μακρυά;
Ποτέ δέ μπόρεσα νά καταλάβω
Πόσο ἐκμηδενίζεται ἡ στιγμή
ὅταν κάθεσαι ἀνάμεσα σέ δυό φῶτα)

Ἀναγκάστηκα νά ἀρνηθῶ γιά τή ζωή μου.
Εἶχε τόσο μυστικά διαρρεύσει ἀπ' τό σῶμα μου
κι' εἶχε σκορπίσει τριγύρω μου
ὥστε ἤμουν δεμένος ἀναπόσπαστα.

Προχωρήσαμε ὅλοι μαζί
ἀναγκαστικά σφιχτοδεμένοι
μέ ἀλλαγμένη ~~τὴ~~ καρδιά
ἀπό στῆθος σέ στῆθος.
Δέν εἴχαμε δικαίωμα νά μιλήσουμε.
~~[illegible]~~
Γυρίσαμε σχεδόν μαζί τά μάτια
στό βάθος τοῦ ὁρίζοντα
Χίλια πουλιά ἀσύνταχτα σβῦναν.

Εἴχαμε ἤδη διανύσει περπατώντας

μεγάλη απόσταση.
Στό σημείο αυτό πού βρισκόμαστε
μπορέσαμε νά διακρίνουμε
τήν κόκκινη πινακίδα.
Υποθέσαμε πώς μπορεί νά σημαίνει
τό σύνορο πού χωρίζει
τό παρόν από τό μέλλον.
Σφίξαμε τότε τό λουρί τής κάσκας στό λαίμωμα
προσπαθώντας νά αναπνεύσουμε
μέ τόν παγωμένο αέρα
κάποια σκέψη πού ν' αντέχει
τό θλιβερό τοπίο.

Οί τοίχοι τών σπιτιών
ξαποστέλνουν πίσω τρομαγμένοι
τούς ήχους τών βημάτων μας.
Βλέπουμε τούς ίσκιους μας
νά καθρεφτίζονται κουρασμένοι
στά συννεφιασμένα μάτια του ουρανού
καθώς προχωρούμε προσεχτικά
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
πάνω στή γραμμή πού χαράζει
τό φρύδι του πολέμου.

Πίσω ἀπ' τίς σκοτεινές πολυκατοικίες
παραμονεύει τριχωτό
τό χέρι τοῦ Πολύφημου.
Εἴμαστε πέντε σύντροφοι
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
καρδιά ξεπλυμένη στό χιόνι τῆς νύχτας
καί τά λειβάδια τῆς ἄνοιξης
ζωγραφισμένα.

Χωμένος στή λάσπη
σφίγγω στό χέρι μου τήν ἀραβίδα.
Γιά μιά στιγμή
αἰσθάνθηκα τό κεφάλι νά ξεκολλᾶ ἀπ' τό σῶμα μου
καί νά πηγαίνει σ' ἄλλο σῶμα
καί μετά σ' ἄλλο καί σ' ἄλλο
ὁ τόπος γέμισε μέ ἀκέφαλα πτώματα καί
μόνο τό κεφάλι μου γυρίζει
ἀπό σῶμα σέ σῶμα.
Τί γίνηκαν λοιπόν τά κεφάλια
τῶν συντρόφων μου;

Τά σύννεφα δέν ἀπέχουν πολύ ἀπ' τή γῆ. Ἔχουν κατέβει. Πιστεύω πώς μέχρι τό πρωί δέν θά ὑπάρχει πιά τίποτα. Θ' ἀρχίσουν

ἀπ' τίς ψηλές πολυκατοικίες καί τά φουγάρα τῶν ἐργοστασίων στόν Πειραιά. Οἱ τοῖχοι θά λυγίζουν καί θά σπάζουν λίγο-λίγο. Ἔπειτα θαρθεῖ ἡ σειρά τῶν σπιτιῶν. Τελευταῖοι θά λυώσουν οἱ συνοικισμοί κι οἱ θλιμμένες μπαράγκες στό Δουργούτι.

Τότε στήν ἀπέναντι γωνία ἀπό μᾶς
φάνηκαν τέσσερις ἄντρες.
Ἤσαντε τέσσερις ἄντρες τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας
καί φοροῦσαν χειμωνιάτικες χοντρές χλαμύδες.
Ἦταν πιά καιρός
γιατί τό χῶμα εἶχε γίνει ρευστό καί
τρικυμισμένο.
Πηράσαμε πρός τό μέρος τους συρτά
κι ὅλοι μαζί
βλέπαμε
τή Πολιτεία μας
νά κλυδωνίζεται τριγύρω ἀκυβέρνητη καί
μεθυσμένη

Σιγά σιγά ἐντελῶς ἀπροσδόκητα
μαζί σ' αὐτούς τούς ἄντρες
ἀνακαλύψαμε καί τά γεροντικά κράνη
κατεβασμένα πάνω στό μέτωπο

δέν μᾶς ἐμπόδιζαν τώρα νά δοῦμε
τά μάτια μας.
Ἡ Ἐλένη
μέ χαιρετοῦσε στήν εἴσοδο τοῦ πάρκου

Ὅμως μάταια.
Μιά βουή ἄρχισε νά σηκώνεται
ἀπ' τή μιάν ἄκρη τῆς Πολιτείας ἕως τήν ἄλλη.
Βουτήσαμε τότε ἀμέσως κι οἱ πέντε
στήν τρικυμισμένη θάλασσα.
Καθώς κολυμπούσαμε
γιά πρώτη φορά φτάσαμε στή λεωφόρο καί διακρίναμε
τήν ἀτέλειωτη σειρά τῶν κρεμασμένων,
κι ὅλοι ὅμοιοι
ἡ μητέρα μου κι ἡ Ἐλένη
ἡ μητέρα μου κι ἡ Ἐλένη
ἡ μητέρα μου κι ἡ Ἐλένη
Χίλιες φορές
ἡ μητέρα μου κι ἡ Ἐλένη
κι ἀπό πάνω
περνώντας νά βλέπατε τῶν πλοίων τοῦ Φαλήρου
νά σχηματίζουν
γιορτινή πολύχρωμη ἁλυσίδα

Οἱ τέσσερις σύντροφοι ἀνησύχησαν καθώς ἀργοῦσαμε
κρατοῦσαν γερά ὅμως στό πόστο μας
στίς στιγμιαῖες λάμψεις τοῦ πολυβόλου
μποροῦσε κανείς νά διακρίνει
τή λεπτή κόκκινη κλωστή πού ἕνωνε
τίς καρδιές μας.

Ὁ οὐρανός καί τά σύννεφα κατεβαίνουνε ὁλοένα πάνω στή Πολιτεία.

Γύρω μας ἡ θάλασσα φουσκώνει
καί τά κύματα
μᾶς καίψανε στό πρόσωπο τά μάτια.
Ἀπ' τό λόφο τοῦ Ἀρδηττοῦ
ἀκούστηκε κάποιο χωνί νά σβύνει
«Ἡ Ἀθήνα δέ πεθαίνει. Νικᾶ»
ὅμως ἡ [illegible] αὐγή δέν ἔχει ναρθεῖ.

Ὁ οὐρανός μέ τά σύννεφα καθώς κατεβαίνει ἔχει ἀκουμπήσει τίς ψηλές πολυκατοικίες καί τά φουγάρα τῶν ἐργοστασίων στόν Πειραιᾶ.

Κι ἡ θάλασσα ἀπό κάτω ἀνεβαίνει
καί μᾶς ἁρπάζει.

Ξαφνικά
μέσα στή τρικυμία φάνηκε ένα φώς
κι ή φωνή σου αντήχησε δυνατά
πρίν προλάβει τό κύμα νά τή αρπάξει,
ήταν τόσο γερή ώστε νά μάς στηρίξει
γιά αρκετήν ώρα στήν επιφάνεια.
Όμως ήταν πιά αργά
τώρα ακριβώς πού οί καρδιές μας
ανοίγουν ξανά διάπλατα τίς πόρτες τους
βρέθηκε νά στερέψει διά μιάς ή απέραντη θάλασσα
καί τά κύματα
γίνηκαν μαύρα πουλιά.
Ἡ φωνή σου
μάς ήταν άχρηστη πιά
έτσι καθώς βρισκόμαστε ξαπλωμένοι
ανάμεσα στά ερείπια
κι οί άλλοι
νά λέγονε καί νά μήν πατούν
. . . . * . . . .
πέντε αμούστακοι στρατιώτες τού Δεκεμβρίου
δρασκέλισαν μέ τόση αγάπη
τό σύνορο τού θανάτου.

Μίκης Θεοδωράκης
Αθήνα 1945

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΚΟΡΠΙΟΥΣ

(Σημειωματάριο ἐξορίας)

α′

Ὁ καθένας θἄχει βρεθεῖ σὲ παρόμοιες στιγμές. Ὑπάρχουν δεσμίδες ἀπὸ λεπτὲς ἐπικλήσεις. Πράσινες, κίτρινες, μώβ, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ κάθε φυτό. Ἡ θάλασσα φυσᾶ θυμωμένα εἴτε ἤρεμα, τὶς τυλίγει καὶ τὶς διευθύνει ψηλὰ στὸ ὑπομονετικό μας σπίτι. Θἄπρεπε νὰ σᾶς μιλήσω γι' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἡ ἔκφρασή του ἀντανακλᾶ τὶς πτυχὲς τῶν βασανισμένων βουνῶν. Ἔχει κάτι ἀπὸ τὸ συρτὸ θρῆνο.

β′

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ διακρίνει κανεὶς τὸ τεῖχος τῶν δέντρων ποὺ τυλίσσονται ὁλόγυρά του μὲ φροντίδα καὶ στοργή. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους ἡ ἀπόσταση τῶν ἰσοδύναμων ἀνθρώπων, ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα σὲ δυὸ ὅμοιες ἀχτίνες ποὺ κατευθύνονται ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θάλασσας πρὸς δύο ἀπομονωμένους γλάρους.

γ′

Μὲ πέντε βήματα ἀγγίζεις ἀπὸ τὴ ρίζα τῶν δέντρων τὶς ξασπρισμένες πέτρες ποὺ ὑποβαστάζουν τὴν ὑπομονὴ καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ σπιτιοῦ μας. Τὸ χαμόγελό του εἶναι πάντα βεβιασμένο. Ἡ γνώση του τροχίζεται ἀπ' τοὺς σκορπιοὺς καὶ τὸ βορινὸ ἄνεμο ποὺ φοβισμένος τὸ παρακάμπτει συχνὰ ὅταν μέσα στὶς νύχτες τοῦ Δεκεμβρίου ἀλλοιθωρίζει πρὸς τὴν ἀπέραντη θάλασσα μὲ τὰ μάτια πύρινα καὶ προκλητικά.

δ΄

Ἔπειτα ἀπὸ ἕνα συγκρατημένο καὶ ἥρεμο ὄνειρο ξύπνησε ἀντικρύζοντας τὴν καταματωμένη θάλασσα ὡς τὶς ρίζες τῆς γῆς. Ἀναταράχτηκε ἀπὸ τὶς χιλιάδες λεπτὲς καὶ φευγαλέες μυρωδιὲς ποὺ κυνηγιοῦνται μὲ τὶς πεταλοῦδες καὶ τὶς μέλισσες πάνω στὸ κατάσπρο σεντόνι τοῦ ἥλιου. Ἦταν καιρὸς νὰ ἐξακοντίσει τὴ πρώτη του σκέψη πρὸς τὸ στερέωμα ποὺ τὸ συγκρατοῦσε στὸ χῶμα μὲ συγκατάβαση καὶ εἰρωνία. Ἴσως νὰ μὴ γνώριζε πὼς τὸ πλοῖο μας διέσχιζε ἤδη τὸ Αἰγαῖο κι ἀκόμα πιὸ πρὶν γεννηθοῦν οἱ μητέρες μας εἶχε ἀποφασιστεῖ ὁ ἐρχομός μας ἐδῶ ψηλά.

ε΄

Δυσκολευτήκαμε νὰ καταλάβουμε τὸ βεβιασμένο του χαμόγελο καθὼς καὶ τὴν παράξενη συνήθειά του νὰ προσκαλεῖ τ' ἀδέσποτα σύγνεφα ποὺ τριγυρίζουν ψαχουλεύοντας στὸ λόγγο καὶ τὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ. Ἔτσι δυσκολευόμαστε νὰ διακρίνουμε τὰ μάτια μας, δυσκολευόμαστε νὰ προσαρμοστοῦμε σ' αὐτὴ τὴν ἀπότομη καὶ βάρβαρη μεταγωγὴ ἀνάμεσα στὸ φῶς καὶ τὴ πάχνη, στὸ κῦμα καὶ τὴ συρτὴ φωνὴ ποὺ ἐξακοντίζεται τόσο συχνὰ πρὸς τὸ δυτικὸ Αἰγαῖο. Χάνουμε ἔτσι τὸ πρόσωπό μας καθὼς γινόμαστε ἕνα μὲ τὰ παράξενα ὄνειρά του ποὺ ἐνῶ ἔχουν ἀγκυροβολήσει

στίς σφραγισμένες ἐποχές προεκτείνονται πρός τά μακρυνά σημεῖα πού εἰρωνεύονται τούς κύκλους καί τίς ἐπανόδους.

στ΄

Ὑπάρχει ἐντούτοις κάτι πού ἐνῶ δέν τραβᾶ σέ δένει σφιχτά. Νομίζεις ὅτι ἐκτείνεσαι διαρκῶς πρός τά μπρός ἐνῶ τά ἴχνη σου μπλέκονται μές τίς ρίζες τῶν δαιμόνων πού σέ περικυκλώνουν μέ θανάσιμη χαρά.
Θάρθει καί γιά σένα ἡ ἄμορφη ἐποχή!

ζ΄

Θά πρέπει τώρα νά σᾶς μιλήσω γιά τίς χαρές καί τούς θυμούς του. Τήν ἥσυχη ἀφήγηση κάτω ἀπ'τό θόλο τῶν κουμαριῶν. Τόν τελείως ἀπόκρυφο ἔρωτά του γιά τήν νοτιοανατολική πηγή. Τή νοσταλγία τῶν ξασπρισμένων του τοίχων πού ἦταν συνηθισμένοι ν'ἀγναντεύουν πρός τό Αἰγαῖο τούς Κουρσάρους καθώς γύριζαν ἀνήσυχοι τά κεφάλια γιά νά χαιρετίσουν μέ σεβασμό καί φόβο. Πρό παντός ὅμως ἡ φροντίδα του ἀπό αἰώνες ἦταν αὐτός ὁ ἀτέλειωτος κι'ἀνώφελος ἀγώνας πού γίνεται μέσα του ἀνάμεσα σ'ὅ,τι ὑπῆρξε καί σ'ὅ,τι ἦρθε

η΄

Αὐτή τήν ὥρα ὁ ὁρίζοντας ἐξαφανίζεται κάτω

ἀπό τὴ σιωπή τοῦ οὐρανοῦ καί τό ἀντίθεσμα τῆς θαλάσσης. Ὑπάρχει διάχυτο στήν ἀτμόσφαιρα τό αἴσθημα τῆς κατανόησης. Στά μικρά σύννεφα πού ταξιδεύουν πρός τόν ἥλιο ἀντιμάχονται ἡ ἀγάπη μέ τό μίσος. Σέ λίγο τό φῶς θά ἰσομοιραστεῖ ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἥλιος ἐξαλείψει τίς σκιές καί τούς ἐνδοιασμούς πού τόν ὁδηγοῦν στήν ὀδυνηρή καί χιλιοτραγουδημένη του πτώση. Ἡ τελευταία ἀχτίνα ὁδηγεῖται πρός τό γνώριμο δρόμο τοῦ σπιτιοῦ μας. Τή δεχόμαστε ἥρεμα δίχως φωνή. Θά συνοικήσουμε ὅλη τή νύχτα μαζί της. Θά ὀνειρευτοῦμε μαζί.

θ´

Ὑπάρχει μιά ἀναγκαιότητα πού διανοίγει ἀνάμεσα στά σύννεφα μακρύ κι ἀνήσυχο δρόμο. Ἀπ᾽ αὐτόν θά περάσουν οἱ σκέψεις τοῦ σπιτιοῦ μας, οἱ σιωπηλές του ἔννοιες γιά κάθε τι πού πιστεύει στή ζωή. Ὅλοι ἀδιαφοροῦν γιά τό βάθος τοῦ βλέμματός του. Ξεσκίζει κατάβαθα τοῦ σκάφους τῆς νότιας Ἀφρικῆς ὕλης καί τά αἰχμάλωτα θηρία στό ζωολογικό κῆπο τῆς Εὐρώπης. Ἀπό κεῖ πάλι ἔρχονται αἰχμαλωτισμένα τα ὄνειρα τοῦ κόσμου μέ ἀνοιχτά καί θανάσιμα τραύματα. Μπορεῖ κάθε στιγμή νά δεῖ τήν ἀπέραντη φάλαγγα πού κάνει τούς σκορπιούς νά ἀναδιπλώνονται. ~~μὲ ἀνατριχίλα~~.

Βρακάδη — Ικαρία 1947

Στον ΟΛΥΜΠΟ

Ἂν ἔμεινες ξαφνικά τόσο ἔρημος κι' ἐγκαταλελειμμένος
ἀπ' τίς φωνές πού χρωμάτιζαν τόν ὁρίζοντα
σοὔχαν ἀπομείνει σύντροφοι πιστοί τά γέρικα ἔλατα
κι' ἡ πολύχρωμη μεταμόρφωση τῆς Ἄνοιξης..

Ἦσουν ἕνας καλόγνωμος πατέρας
μέ σγουρά γένια κι' ὁλοΐσιες [illegible]
καί δυνάμεις πού καλοῦσες
τούς ἀχτένιστους βοριάδες τῆς Θράκης
νά κρατοῦν φουντωμένες τίς φωτιές πού φυτρώναν
στή καρδιά τοῦ ἀμέτρητου παιδιοῦ σου..

Μιλοῦσες ἥσυχα μέ τόν Ἥλιο καί μέ τή Νύχτα
κάθε γέμιζες μέ κόκκινους σπόρους
τίς φτεροῦγες τοῦ πουλιοῦ.
~~Κι' ἐκεῖνοι τρέχαν χαρούμενα νά τίς σκορπίσουν~~
~~στίς τέσσερες γωνιές τῆς γῆς μας.~~
~~Φυτρώναν ἀπό κάθε σπόρο δέντρα μέ κόκκινα μῆλα~~
~~κι' ὅσοι τά τρώγαν γίνονταν παιδιά σου~~

*

Ἦσουν πατέρας μας
κι' ἔπρεπε νά ξανάρθουμε κοντά σου—
Νά συνάξουμε τά τρομαγμένα πουλιά
καί νά βάψουμε ξανά ~~πολύχρωμο~~ τόν οὐρανό
μέ τά τραγούδια μας

Βάψουμε

Σ' ακούσαμε παιδί να κουβεντιάζεις ήρεμα
με τη Νύχτα και με τον Ήλιο
Καθώς βλέπαμε να'ρχονται από κάθε μονοπάτι
τη ρόδινη λαχτάρα του Κόσμου
και ν' ακουμπιούνται στα γόνατά σου. –

Είμαστε τώρα δυό φτωχά παιδιά σου
κι οι φωτιές μας που φλογίζουνε τον ουρανό
οδηγούνε απ' αυτού το φτωχό σημείο
τα φορτωμένα πλοία
~~στο γαλανό λιμάνι της Ανάγκης~~ ..

Μ. Γ. Θεοδωράκης
2.2.47
Αθήνα

1947

1

ΝΑΙ

Ι.ΚΑΡΙΑ

Ιούνιο 1947

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΚΟΡΠΙΟΥΣ

(Σημειωματάριο ἐξορίας)

(α)

Ὁ καθένας θἄχει βρεθεῖ σέ παρόμοιες στιγμές. Ὑπάρχουν δεσμίδες ἀπό ζεστές ἐπικλήσεις. Πράσινες, κίτρινες, μώβ, πού ἀνεβαίνουν ἀπό κάθε φυτό. Ἡ θάλασσα φυσᾶ θυμωμένα εἴτε ἤρεμα, τίς τυλίγει καί τίς διευθύνει ψηλά στό ὑπομονετικό μας σπίτι. Θἄπρεπε νά σᾶς μιλήσω γι'αὐτό τό σπίτι. Ἡ ἔκφρασή του ἀντανακλᾶ τίς πτυχές τῶν βασανισμένων βουνῶν. Ἔχει κάτι ἀπό τό συρτό θρῆνο.

(β)

Εὐθύς ἐξ'ἀρχῆς θά διακρίνει κανείς τό τεῖχος τῶν δέντρων πού τυλίσονται ὁλόγυρά του μέ φροντίδα καί στοργή. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους ἡ ἀπόσταση τῶν ἰσοδυνάμων ἀνθρώπων, ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα σέ δυό ὅμοιες ἀχτῖνες πού κατευθύνονται ἀπό τό βάθος τῆς θάλασσας πρός δύο ἀπομονωμένους γλάρους.

(γ)

Μέ πέντε βήματα ἀγγίζεις ἀπό τή ρίζα τῶν δέντρων τίς ξασπρισμένες πέτρες πού ὑποβαστάζουν τήν ὑπομονή καί τά ὄνειρα τοῦ σπιτιοῦ μας. Τό χαμόγελό του εἶναι πάντα βεβιασμένο. Ἡ γνώση του τροχίζεται ἀπ'τούς σκορπιούς καί τά βοριά ἄνεμο πού φοβισμένος τό παρακάμπτει συχνά ὅταν μέσα στίς νύχτες τοῦ Δεκεμβρίου ἀλλοιθωρίζει πρός τήν ἀπέραντη θάλασσα μέ τά μάτια πύρινα καί προκλητικά.

./.

(δ)

Ἔπειτα ἀπό ἕνα συγκρατημένο καί ἤρεμο ὄνειρο ξύπνησε ἀντικρύζοντας τήν καταματωμένη θάλασσα ὡς τίς ρίζες τῆς γῆς. Ἀναταράχτηκε ἀπό τίς χιλιάδες λεπτές καί φευγαλέες μυρωδιές πού κυνηγιοῦνται μέ τίς πεταλοῦδες καί τίς μέλισες πάνω στό κάτασπρο σεντόνι τοῦ ἥλιου. Ἦταν καιρός νά ἐξακοντίσει τή πρώτη του σκέψη πρός τόν στερέωμα πού τό συγκρατοῦσε στό χῶμα μέ συγκατάβαση καί ειρωνία. Ἴσως νά μή γνώριζε πού τό πλοῖο μας διέσχιζε ἤδη τό Αἰγαῖο κι'ἀκόμα πώς πρίν γεννηθοῦν οἱ μητέρες μας εἶχε ἀποφασίσει ὁ ἐρχομός μας ἐδῶ ψηλά.

(ε)

Δυσκολεύτήκαμε νά καταλάβουμε τό βεβιασμένο του χαμόγελο καθώς καί τήν παράξενη συνήθειά του νά προσκαλεῖ τ'ἀδέσποτα σύγνεφα πού τριγυρίζουν φαχουλεύοντας στό λόγγο καί τίς πλαγιές τοῦ βουνοῦ. Ἔτσι δυσκολευόμαστε νά διακρίνουμε τά μάτια μας, δυσκολευόμαστε νά προσαρμοστοῦμε σ'αὐτή τήν ἀπότομη καί βάρβαρη μεταλαγή ἀνάμεσα στό φῶς καί τή πάχνη, στό κῦμα καί τή συρτή φωνή πού ἐξακοντίζεται τόσο συχνά πρός τό δυτικό Αἰγαῖο. Χάνουμε ἔτσι τό πρόσωπό μας καθώς γινόμαστε ἕνα μέ τά παράξενα ὄνειρά του πού ἐνῶ ἔχουν ἀγκυροβολήσει στίς σφραγισμένες ἐποχές προεκτείνονται πρός τά μακρυνά σημεῖα πού ειρωνεύονται τούς κύκλους καί τίς ἐπανόδους.

(στ)

Ὑπάρχει ἐντούτοις κάτι πού ἐνῶ δέν τραβᾶ σέ δένει σφιχτά. Νομίζεις ὅτι ἐκτείνεσαι διαρκῶς πρός τά μπρός ἐνῶ τά ἴχνη σου μπλέκονται μές τίς ρίζες τῶν θάμνων πού σέ περικυκλώνουν μέ θανάσιμη χαρά.

Θάρθει καί γιά σένα ἡ ὄμορφη ἐποχή.

./.

(ζ)

Θά πρέπει τώρα νά σᾶς μιλήσω γιά τίς χαρές καί τούς θυμούς του. Τήν ἤρεμη ἀφήγηση κάτω ἀπ'τό θόλο τῶν κουμαριῶν. Τόν τελείως ἀπόκρυβο ἔρωτά του γιά τήν νοτιοανατολική πηγή. Τή νοσταλγία τῶν ξασπρισμένων του τοίχων πού ἦταν συνηθισμένοι ν'ἀγναντεύουν πρός τό Αἰγαῖο τούς κουρσάρους καθώς γύριζαν ἀνήσυχοι τά κεφάλια γιά νά χαιρετήσουν μέ σεβασμό καί φόβο. Πρό παντός ὅμως ἡ φροντίδα του ἀπό αἰῶνες ἦταν αὐτός ὁ ἀτέλειωτος κι'ἀνώφελος ἀγώνας πού γίνεται μέσα του ἀνάμεσα σ'ὅ,τι ὑπῆρχε σαί σ'ὅ,τι ἦρθε.

(η)

Αὐτή τήν ὥρα ὁ ὁρίζοντας ἐξαφανίζεται κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ οὐρανοῦ καί τό ἀνέβασμα τῆς θάλασσας. Ὑπάρχει διάχυτο στήν ἀτμόσφαιρα τό αἴσθημα τῆς κατανόησης. Στά μικρά σύγνεφα πού ταξιδεύουν πρός τόν ἥλιο ἀντιμάχονται ἡ ἀγάπη μέ τό μῖσος. Σέ λίγο τό φῶς θά ἰσομοιραστεῖ ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος ἐξαλείφει τίς σκιές καί τούς ἐνδοιασμούς πού τόν ὁδηγοῦν στήν ὀδυνηρή καί χιλιοτραγουδημένη του πτώση. Ἡ τελευταία ἀχτίνα ὁδηγιέται πρός τό γνώριμο δρόμο τοῦ σπιτιοῦ μας. Τή δεχόμαστε ἤρεμα δίχως φωνές. Θά συνομιλήσουμε ὅλη τή νύχτα μαζί της. Θά ὀνειρευτοῦμε μαζί.

(θ)

Ὑπάρχει μιά ἀναγκαιότητα πού διανοίγει ἀνάμεσα στά σύννεφα μακρύ κι'ἀνύσυχο δρόμο. Ἀπ'αὐτόν θά περάσουν οἱ σκέψεις τοῦ σπιτιοῦ μας, οἱ σιωπηλές του ἔγνοιες γιά κάθε τι πού πιστεύει στή ζωή. Ὅλοι ἀποροῦν γιά τό βάθος τοῦ βλέματός του. Ξεσκίζει κατάβαθα τούς σκλάβους τῆς νότιας Ἀφρικῆς ὅπως καίττά αἰχμάλωτα θηρία τῶν ζωολογικῶν κήπων τῆς Εὐρώπης. Ἀπό κεῖ πάλι ἔρχονται ἀγκαλιασμένα τά ὄνειρα τοῦ κόσμου μέ ἀνοιχτά καί βρώμικα ταύματα. Μπορεῖ κάθε στιγμή νά δεῖς τήν ἀτέλειωτη φάλαγγα πού κάνει τούς σκορπιούς νά ἀναδιπλώνονται.

Βρακάδες - ΙΚΑΡΙΑ 1947.-

28 (34)

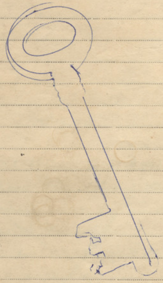

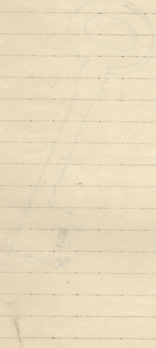

Μιχ. Γ. Θεοδωράκης
1945-1947
Ἀθήνα

A

2

ΑΠΡΙΛΗΣ

Τίς ἀγάπης λόγια σάν τῆς Ἄνοιξης τά φύλλα.
Ἕνας ἥλιος ἦρθε καί μᾶς φίλησε στά χείλια..
Πέντε παλληκάρια καί μιά νιά χορεύουν
Κι' ἡ καρδιά στό στόμα.–
Ὅμοιες σάν κλωνάρια ἀνθισμένα,
μέ μιά χάρη,
πέντε ἀγάπες σμίγουν
καί φιλοῦνε τό χορτάρι.—

1945

3

Προσπαθῶ νά παραλληλίσω
τήν ἔννοια τῆς θάλασσας μέ τήν ἔννοια τῆς ἀγάπης..
Αὐτό τό πέλαγος
μοιάζει σά νά 'χει ἀνατριχιάσει ἀπό τόν πόθο μου.
Θέλω νά βρῶ μιά βαρκούλα νά ταξιδέψω.
Νά γνωρίσω τίς χῶρες πού κρύβονται πίσω ἀπό τόν ὁρίζοντα,
τίς σκέψεις πού κρύβονται πίσω ἀπό τά μάτια σου.
Αὐτά τά ἐξαίσια μάτια.. . . . . .

4

~~Αὐτές οἱ λέξεις εἶναι πολύ παραφουσκωμένες...~~
Ξέρεις τίς μικρές ἀνεμῶνες πού φυτρώνουν τοῦ Ἀπρίλη;
Θάθελα πολύ νά σ'ἀραδιάσω πλάϊ-πλάϊ
μέσα σ' ἕνα ~~σύρμα~~ Μαΐου. ~~σύρμα~~ (Θαμαστό)
Δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νά σοῦ ἐκφράσω (πῶ)
τά ὄνειρα πού μέ δέρνουν γιά σένα.-

1946

5

Μέ ξέρεις.
Πιό πολύ μέ νοιώθεις παρά μέ ξέρεις.
Ὦ θεά μου πές
εἶναι καιρός που κηδέψαμε τή Βηθλεέμ
Καί στόν τάφο της ἀνθάνω οἱ ἀνεμῶνες
Κουβεντιάζουν μέ τά χλωμά κορίτσια
τῆς Σιών.
Δέν ἔχω ἀξιώσεις. Δέν ἔχω καθόλου ἀξιώσεις.
Μόνο νά μοῦ ἐπιτρέπεις νά βλέπω
στά μάτια σου τίς δύσεις..

1946

ΕΤΣΙ ΜΥΡΙΖΕΙ ΤΟ ΧΩΜΑ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΜΙΚΡΗ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΒΡΟΧΗ

Θυμάμαι πού μου εἶπες μιά μέρα
κι' ἐγώ ἔκοψα λίγο χορτάρι
μέ τίς ρίζες γιομάτες νωπό χῶμα
νά τρίψω τήν καρδιά μου νά εὐωδιάσει.

Σοῦ εἶπα πώς ὅταν ἤμουνα παιδί
μοῦ ἄρεσε νά τυλίγομαι μές στό χῶμα
καί νά μιλῶ μέ τίς μαυρούς σκουληκαντέρες
γιά τά μυστικά τῆς γῆς..
Μοὔφερνε ἡ κάθε μιά
κι' ἀπό ἕνα ἄμορφο μήνυμα
κι' ἡ φωνίτσα τους χάνουνταν μές στό θόρυβο
πού κάναν οἱ τρυφεροί ρίζες
ἐπί καθώς προχωροῦν βαθύτερους μές στή γῆ..

Θά σοῦ φανεῖ παράξενο
κι' ὅμως δέν μοῦ ἄρεσε νά κυτάζω τ' ἀστέρια..
Τά αἰσθανόμουνα μακρυνά καί ξένα..
Ἀγαποῦσα πιό πολύ τοῦ Ἥλιο!

Ίδιως όταν το καλοκαίρι οι αχτίδες του
χύνονταν πάνω στο δέρμα μου
τραγουδώντας ένα παράξενο τραγούδι
που τα λόγια του χάνονταν τώρα βαθειά
μες στη μνήμη μου.

Το πρωί ξυπνούσα μαζί με την Αυγή.
Κατέβαινα στα χορταράκια και κυλιόμουνα
μες στις δροσοσταλίδες.
Ανατρίχιαζε όλο το κορμί μου
και δεν υπήρχε ούτε ένα μικρό μόριο πάνω στο δέρμα μου
που να μην ~~[illegible]~~ τραγουδούσε.

Ξαπλώναμε ήσυχα-ήσυχα
καρτερώντας τον Ήλιο
ώσπου μπορούσαμε ν' ακούσουμε
το μακρυνό τραγούδισμα της Αυγής.
~~Έμοιαζε [illegible] σαν κοράλι περιχυμένο~~
~~με λεπτά δάκρυα πουλιού..~~

(B)

*

7

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Καθώς βλέπεις δεν είμαι τώρα πια παιδί
κι όμως ακόμα δεν κατόρθωσα να εκπληρώσω
τον προορισμό που έταξα στον εαυτό μου..

Είμαι σχεδόν μετανοιωμένος που άφησα

τή μισή μου καρδιά χωμένη ~~της~~ στή γῆ.-
Φοβᾶμαι σάν θά μέ ξαναδεχτοῦν οἱ ἀγαπημένοι μου φίλοι
κι' ἂν θά μέ γνωρίση ἡ καρδιά μου
πού τώρα πιά θάχει γίνει κι' αὐτή
ἴσως λίγη χλόη
ἴσως ἕνας μικρός θάμνος
μέ λεπτά κόκκινα λουλούδια.-

Θά ἤθελα τόσο νά ξαναγυρίσω στή γῆ !
Πόσα τραγούδια ἀλήθεια θά ξανάπουμε.
Καί τώρα πού ἔρχεται τό καινούργιο καλοκαίρι
θά περιμένουμε ~~[illegible]~~ τόν Ἥλιο
νά τοῦ τραγουδήσουμε τά μυστικά μας
καί νά πραγματοποιήσουμε μαζί
τά παλιά μας ὄνειρα.-

1946

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

— Δέ θά μπορέσεις ποτέ νά δεῖς κατάματα τόν ἑαυτό σου.
ἐφ' ὅσον ὁ ἀδελφός σου διαλύεται μές στό αἷμα
αὐτή ἡ θαμπή βροχή του μίσους
δέ θά σ' ἀφήσει οὔτε μιά φωτεινή κολώνα
ὄρθια μές στήν ψυχή σου..
Εἶναι νόμος ἡ καρδιά μας νά τραβιέται ἀπό τόν πόνο.

— Σκέψου μόνο πόσο πόνεσα γιά νά βρεθῶ ἔτσι μόνος

— Ἑτοιμάσου νά ἐπιστρέψεις στό μέρος ὅπου ξεφύτρωσες

— Πρόσεξέ με σάν μ' ἀγαπᾶς καί θέλεις νά μέ καταλάβεις καλά..
Συνήθισα νά ζῶ μές στό σκοτάδι,
Αὐτό μέ ὠφελεῖ καί μέ βοηθεῖ.
Αἰσθάνομαι τή Νύχτα
ὅπως αἰσθάνεται ἡ μητέρα την ἀνάσα τοῦ μωροῦ της
πάνω στό δέρμα της..
Ὑπάρχει μέσα σ' αὐτό δίχως ἄλλο ἡδονή
εἶναι ὅμως πιότερο ἀνάγκη.–

— Ἄκουσέ με καί μένα τώρα μέ τή σειρά σου
Κι ἡ χώρα ἡ δική μου εἶναι σκοτεινή
Τ' ὄνομά της εἶναι ξακουσμένο καί θά τήν ξέρεις κι ἐσύ.

ὀνομάζεται Ἀρκαδία
Κάποτε ὅμως πήρα τό δρόμο ἀπό τά δασά της ἔλατα
καί περνώντας ἀπό χώρα σέ χώρα
ἔφτασα στόν τόπο αὐτόν, πού ἦταν κάθε μου τόν εἶπαν.
Ἐμεῖς ἐκεῖ πάνω δέ γνωρίζουμε τόσο ἄφθονο κι χυμένο τό φῶς
κι ἔτσι μοῦ φάνηκε σά νάχα ξαναγεννηθεῖ
κι εἶχα περάσει ἀπό μιά ζωή σέ μιάν ἄλλη.
Φαίνεται πώς ἐδῶ κατοικεῖ ἕνας νέος θεός, εἶπα,
καί οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά εἶναι φωτεινοί καί ὡραῖοι..
Τώρα μποροῦσα νά νοιώθω κάθε τι
πού μοῦ ἦταν πρίν ἀκατανόητο
Καί μποροῦσα ἀκόμα νά εὐχαριστῶ
δίχως ὑποκρισία τόν δημιουργό μου.

— Ξέρω κι ἡ Ἀρκαδία εἶναι ἡ χώρα μέ τά πυκνά δάση
καί τίς χίλιες πηγές

— Ἐκεῖ ἔχει σκοτάδι καί ἡ ζωή εἶναι πολύ βαθειά κρυμμένη.
Ἐδῶ ξεπετάγεται ὅπως ἀκριβῶς εἶναι
Δέν ὑπάρχει κάτι πού νά τή μισοσκεπάζει.
Σάν ἀρχή τρόμαξα ἔτσι πού ζοῦσα
Ἔνοιωθα κι ἡ ψυχή μου νά πεθαίνει καί νά γεννιέται
~~ἀπό στιγμή σέ στιγμή..~~ σέ κάθε στιγμή
Ἔπιασα κι ἄφωνα δίχως τελειωμό.
δίχως ποτέ νά μή δέ θέλω.
Ὥσπου μιά μέρα συνάχτηκαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου αὐτοῦ
Καί ἔψαλαν τόν συνηθισμένο ὕμνο τῆς φλόγας τους..
«Ἄν γνωρίζω κι ἡ ψυχή μου πού σβύνει

σέ λίγο θά ξαναγεννηθεῖ
γίνομαι πιό χαρούμενος ἀφοῦ μέσα μου
θά ὑπάρξει κάτι καινούργιο..
Κι ὅταν μαντεύω τί θέλησή μου ὅλο νά τρέχει
δίχως νά σταματᾶ
δίχως ποτέ νά πεῖ δέ θέλω
Κι αὐτό μέ κάνει εὐτυχισμένο
γιατί ἡ κίνηση εἶναι ζωή.. »
Ορκίστηκα κι ἐγώ νά πολεμήσω τό σκοτάδι
Αὐτό εἶναι πού χύνει μές στό αἷμα * τοῦ ἀδερφοῦ μου..

9

Ὅταν κλείνω τά μάτια
τόν βλέπω νά κάθεται μπροστά
~~σ' ἕνα~~ στό πελώριο τό ὄργανο
Καί νά παίζει ~~ἤρεμα καί~~ μακρόσυρτα, ~~καί ἤρεμα~~
Ἀμέσως σκεπάζω τ' αὐτιά μου..
Δεξιά, ἀριστερά πάνω κάτω
ὁ ἦχος γεμίζει κοράκια
Μ' ἀσπρογραμμισμένα κι ἀκίνητα φτερά
παρελαύνουν μπροστά του.
Θά 'χεις δίχως ἄλλο ἀκούσει κι ἐσύ
αὐτό τό παράξενο ὄνομα : ΠΟΛΕΜΟΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ [illegible]

— Αὐτό πού ἐγώ ἀπόφυγα μ' ὅλες μου τίς δυνάμεις
βάζοντας πλάι στή μαύρη κλωστή μαύρη
καί στήν ἄσπρη ἄσπρη.
Καταλαβαίνεις πόσο μοῦ ἀπολείπεται ἡ γαλήνη.
Ἕνα ἴσιο χωράφι μέ κοντό γρασίδι
Καταντᾶ νά μοῦ γίνεται ἰδανικό..

– Θά σέ ρωτήσω κάτι. Σκέφτηκες ποτέ σου
πουθά σκύψεις νά δεῖς τό ὁμοίωμά σου;
Γιατί νομίζω πώς δέν ἔχεις ἄλλο ἰδανικό..

– Ἔχω τή γνώμη πώς τό ἔργο τοῦ καθενός εἶναι ἕνας καθρέφτης
Ἄλλωστε εἶναι νύχτα.
Ὅμως στό λίγο φῶς πού σκορπίζει στιγμιαῖα ἕνας διάττων
μπορεῖς νά διαβάσεις γραμμένη ὁπουδήποτε
τήν ἱστορία τῆς γῆς..

– Ἕνας διάττων εἶναι πάντα ἕνα καλό σημάδι.
Αὐτό σημαίνει πώς ὁ ἔρωτας
συνεχίζει νά σμίγει τ᾽ ἀστέρια,
πίσω απ᾽ τή λευκή κουρτίνα τοῦ Γαλαξία..
Θά ἤθελα πολύ νά νοιώσω αὐτό τό αἴσθημα
πού ἀποσπᾶ τή φωτεινή βροχή
ἀνάμεσα σ᾽ ἀστέρια.
Θάναι Δίχως ἄλλο ~~αὐτό~~ γιά μένα ~~θἄταν~~
μιά πηγαία χαρά..
Λοιπόν μή γυρεύεις ἄλλο κανένα νόημα
σ᾽ αὐτή τή μικρή σπίθα πού ἀνάφτει μπροστά σου.-
Στό κάτω κάτω οἱ λέξεις
χάνουν στά χείλη σου τή σημασία τους..
Ἡ λέξη ἡ εὐαισθησία, εἶναι κάτι πού ταιριάζει
στούς ὥριμους καρπούς πού πλημμυρίζουν ἀπό ζωή..
Πολύ περισσότερο ἄν εἶναι μητρικό στῆθος
παρ᾽ ὅτι ἄν εἶναι μιά φωνή πού σέ καλεῖ σέ βοήθεια.-
Ἐξ ἄλλου σ᾽ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς τοῦ αἵματος

Δέν μπορούν νἀφήσουν ἀσυγκίνητο
οὔτε ἕνα μικρό σπόρο σταριοῦ.-
Ἤδη τρώγοντας ψωμί τρέφεις τίς σάρκες σου
μέ πόνους καί χρέη..
Ὁ ἀδελφός μας λούζει μέσα στό αἷμα του
Κι' ἔτσι λέγαν πώς ἡ γῆ ἀδικιέται..
Ὅμως ἐμεῖς μαθαίνουμε κάθε μέρα πού περνάει
πώς δέν ὑπάρχει τίποτα πιό τρυφερό στόν κόσμο..
ἀπ' τήν καρδιά τῆς πονεμένης μας μητέρας..
Ἀπ' τήν ἡμέρα πού ἄνθρωποι θά αἰσθανθοῦνε τήν ἀνάγκη
νά γίνουν ἁπλοί σάν κάτι πού δέ γυρεύει λύση
Τότε τό φῶς θά ἀναδύεται ἀπό τό χῶμα
καί τά φύλλα τῶν δέντρων..

Τό αἷμα ἔχει σχηματίσει μιά λίμνη
λίγο πιό πάνω ἀπό τό μέρος πού στεκόμαστε.
Ὁ μύθος τῆς φυλῆς αὐτῆς λέει
πώς ~~στό βάθος αὐτῆς τῆς λίμνης~~ στό βυθό της
κατοικοῦνε τά ἰνδάλματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων..
Ὅποιος θελήσει νά δεῖ τόν ἑαυτό του
δέν ἔχει παρά νά σταθεῖ
πάνω ἀπ' τήν ἀκίνητη ἐπιφάνειά της..-

1946

Γ

9

ΠΕΝΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Πώς βρέθηκα μέ μιάς τόσο μακρυά;
(Ποτέ δέν μπόρεσα νά καταλάβω
πόσο έκμηδενίζεται ή στιγμή
~~όταν~~ σάν κάθεσαι ανάμεσα σέ δύο ~~φώτα~~ [illegible])

Άναγκάστηκα νά άπ'ονδω ~~τότε~~ γιά τή ζωή μου..
Είχε τόσο μυστικά διαρρεύσει από τό σώμα μου
κι' είχε σκορπίσει ~~τριγύρω μου~~ ολόγυρά μου
ώστε ήμουν δεμένος άναπόσπαστα
μέ τά πράγματα καί τούς άδερφούς μου..

Προχωρήσαμε ~~όλοι μαζί~~
~~άδιαχώριστοι~~ σφιχτοδεμένοι
μέ άλλαγμένη τή καρδιά μας
από σπίθα σέ σπίθα..
Δέν είχαμε δικαίωμα νά μιλήσουμε ~~μέ~~
~~μέ~~ τόν εαυτό μας
Γυρίσαμε σχεδόν μαζί τά μάτια:
Στό βάθος τού δρίζοντα
χίλια πουλιά άσύντακτα σβύναν.-

Διανύσαμε ήδη

Είχαμε ήδη διανύσει περπατώντας
μιά μεγάλη απόσταση.
Στο σημείο αυτό πού βρισκόμαστε
μπορέσαμε νά διακρίνουμε
μιά κόκκινη κηλίδα.
Υποθέσαμε πώς μπορεί αυτό νά σημαίνει
κάποιο ορόσημο πού χωρίζει
τό παρόν από τό μέλλον.—
Σφίξαμε τότε τό λουρί τής κάσκας στό μάγουλο
προσπαθώντας ν' ανασάνουμε
μέ τόν παγωμένο αγέρα
Κάθε σκέψη πού σ' αυτό τρέχει
μέσα σ' αυτό τό θλιβερό τοπίο.—

Οι τοίχοι τών σπιτιών
ξαποστέλνουν πίσω τρομαγμένοι
τούς ήχους τών βημάτων μας.—
Βλέπουμε τούς ίσκιους μας
νά καθρεφτίζονται κουρασμένοι
~~μέ~~ στά συννεφιασμένα μάτια τ' ουρανού
καθώς προχωρούμε προσεχτικά
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
πλάι στό σύνορο πού χαράζει
τό ανασηκωμένο φρύδι τού πολέμου.—

Πίσω από τίς σκοτεινές πολυκατοικίες
μάς παραμονεύει
τό τριχωτό χέρι τού Πολύφημου.—

Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε πέντε σύντροφοι
πιασμένοι χέρι μέ χέρι
μέ τήν καρδιά σφαλισμένη
~~ἀπ~~ στό χιόνι τῆς νύχτας
Καί μέ τά πράσινα λιβάδια τῆς Ἀνάγκης
ζωγραφισμένα
~~πάνω~~ στά παιδικά μας ~~μέτωπα~~. ~~[illegible]~~ μάτια.

Σέ λίγο ἄρχισε νἀστράφτει. ~~Καί~~
~~Τήν πρώτη φορά~~ τά μάτια μου
διακρίνανε τό φῶς,
Μετά συνήθισα ~~ἔτσι~~ ὥστε νά μπορῶ νά διακρίνω
τό χέρι τῆς ~~μητέρας μου~~ μάνας μου
καθώς ἦρθε νά μοῦ δροσίσει τά βλέφαρα..

Κρατῶ στό χέρι τήν ἀραβίδα ~~μου~~
Καί βρίσκομαι χωμένος στή λάσπη ἤ στό χαμό..
Γιά μιά στιγμή αἰσθάνθηκα τό κεφάλι
νά ξεκολλᾶ ἀπ' τό σῶμα μου
καί νά πηγαίνω σ' ἄλλο σῶμα
Κι ὕστερα σ' ἄλλο καί σ' ἄλλο..
Ὁ τόπος γέμισε μέ ἀκέφαλα σώματα
καί μόνο τό κεφάλι μου γυρίζει
ἀπό σῶμα σέ σῶμα..
Τί γίνηκαν λοιπόν τά κεφάλια
τῶν συντρόφων μου;

(Κάποιος τράβηξε τό παραπέτασμα τῆς βροχῆς-

Κ' ένοιωσα σά νά ήμουν μόνος.
Προσπάθησα τότε μέ τήν ευκαιρία αυτή
νά ρίξω μιά ματιά στόν εαυτό μου.

Ο ουρανός
~~Τά σύννεφα~~ δέν απέχουνε πολύ. ~~αυτοί μας~~
~~Έχουν κατέβει.~~ Έχει κατέβει
Πιστεύω πώς μέχρι τό πρωΐ
δέ θά υπάρχει πιά τίποτα.
Θ' αρχίσουν απ' τίς ψηλές πολυκατοικίες
καί τά φουγάρα τών εργοστασίων τού Πειραιά.
Οί τοίχοι θά λυγίζουν καί θά σπάζουν λίγο-λίγο
Έπειτα θάρθει ή σειρά τών σπιτιών..
Τελευταίοι θά λιώσουν οί συνοικισμοί
κι' οί ξύλινες παράγκες στό Δουργούτι—

πεζό

Τότε επιφάνηκαν ~~γωνία~~ από μάς γωνιά
φαλακροί τέσσερεις άντρες.
Ήσανε τέσσερεις άντρες
τής Αρχαίας Αθήνας
μέ χειμωνιάτικες χοντρές χλαμύδες..
Ήταν πιά καιρός γιατί τό χώμα
είχε γίνει ρευστό καί [illegible]..
Πιάσαμε συρτά στη μέση τους
Κι' όλοι αντάμα βλέπαμε
τή Πολιτεία μας
νά κλυδωνίζεται τριγύρω
ακυβέρνητη καί μεθυσμένη...

Σιγά σιγά άπλώθη άπροσδόκητα
πλάϊ σ' αύτούς τούς αλήτες
καταλάβαμε πώς είμαστε άνθρωποι
κι έχουμε στό στήθος καρδιά
Τά γερμανικά κράνη
κατεβασμένα πάνω στά μέτωπα
δέν μάς έμπόδιζαν τώρα
νά δούμε τά μάτια μας.-
Ή Άγαπημένη μου
μέ χαιρετούσε στήν ~~είσοδο~~ πόρτα τού πάρκου
μέ τό θαλασσί της μαντήλι.-

Όμως μάταια.-
Μιά ~~βουβή άρχισε~~ βουή άρχισε νά ξεσηκώνεται.
άπ' τή μιά άκρη τής Πολιτείας ώς στήν άλλη.-
Βουτήσαμε τότε άμέσως κι οί πέντε
στήν τρικυμισμένη θάλασσα.-
Καθώς κολυμπούσαμε
γιά πρώτη φορά νοιώσαμε τήν καρδιά μας
νά γέρνει σά τή λυγιά τού ~~πατρικού μου~~ κήπου μας
~~στό βορειοανατολικό άνεμο~~.-
Φτάσαμε στή λεωφόρο καί διακρίναμε
τήν άτέλειωτη σειρά τών κρεμασμένων..
Κι όλοι όμοιοι.
Ή Μητέρα μου κι ή Άγαπημένη μου. Μαμα
Ή Μητέρα μου κι ή Άγαπημένη μου
Ή Μητέρα μου κι ή Άγαπημένη μου.
Χίλιες φορές.

ἡ Μητέρα μου κι ἡ Ἀγαπημένη μου.
Κι ἀπό κάτω
περνώντας τά βλήματα
τῶν πλοίων τοῦ Φαλήρου
νά σχηματίζουν μιά γιορτινή
πολύχρωμη σπίθα.–

Οἱ τέσσερις σύντροφοι
ἀνησύχησαν καθώς ἀργούσαμε..
Κρατούσαν γερά ὅμως τό πόστο μας.–
Στίς στιγμιαῖες λάμψεις τοῦ πολυβόλου
μποροῦσε κανείς νά διακρίνει
τή λεπτή κόκκινη κλωστή
πού ἔνωνε τίς καρδιές μας.–

Ὁ οὐρανός καί τά σύννεφα
κατέβαιναν ὁλοένα πρός τήν Πολιτεία..
Γύρω μας ἡ θάλασσα φούσκωσε
καί τά κύματα
μᾶς κάψανε στό πρόσωπο τά μάτια.–
Ἀπ' τό λόφο τοῦ Ἀρδηττοῦ
ἀκούστηκε κάποιο χωνί νά σβαίνει :
«Ἡ Ἀθήνα δέ πεθαίνει. Νικᾶ.»
Κι ὅμως ἡ Αὐγή δέν ἔλεγε νά ρθεῖ.–

Ναί

Ὁ οὐρανός μέ τά σύννεφα
καθώς κατεβαίνει
ἔχει ἀκουμπήσει καί

τὶς ψηλὲς πολυκατοικίες
καὶ τὰ φουγάρα τῶν ἐργοστασίων στὸν Πειραιά
κι ἡ θάλασσα ἀπὸ κάτω ἀνεβαίνει
καὶ μᾶς ἁρπάζει..

Ξαφνικά μέσα στὴν τρικυμία
φάνηκε ἕνα φῶς
κι ἡ φωνή μας ἀντήχησε δυνατά
πρὶν προλάβει τὸ κῦμα νὰ τὴν ἁρπάξει..
Ἦταν τόσο γερή ὥστε νὰ μᾶς στηρίξει
γιὰ ἀρκετή ὥρα στὴν ἐπιφάνεια –
Ὅμως ἦταν πιὰ ἀργά..
Τώρα ἀκριβῶς ποὺ οἱ καρδιές μας
ἄνοιγαν διάπλατα τὶς πόρτες τους
στὴν ἀγάπη τῆς γῆς
βρέθηκε νὰ στερέψει μὲ μιᾶς
ἡ ἀπέραντη θάλασσα
καὶ τὰ κύματα γίνηκαν μαῦρα λουλιά..
Ἡ φωνή μας μᾶς ἦταν ἄχρηστη πιά
ἔτσι καθὼς βρισκόμαστε λαβωμένοι
ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια
κι οἱ ἄλλοι νὰ περνοῦν καὶ νὰ μᾶς πατοῦν –

1946

ΜΙΚΡΟΙ ΝΑΡΚΙΣΣΟΙ

~~ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ ΜΕ ΛΥΤΡΩΣΑΝ ΑΠ' ΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ~~

Τό σπίτι μου ἐπλάτυνε πολύ γιά νά χωράσει
τό μικρό αὐτό γιασεμί πού ἔσπειρες
μέ τά λεπτά σου δάχτυλα αὐτή τή νύχτα
στή καρδιά μου.-
Δέ σ' ἔβλεπα καθόλου — διόλου —
δέ μποροῦσα νά σέ διακρίνω
μέσα σέ τόσο σκοτάδι.-
Τά μάτια σου ὅμως τά ἔνοιωθα
παντοῦ σ' ὅλο μου τό δέρμα νά μέ διατρέχουν
~~σάν τά κοπάδια τῆς Πίνδου.~~
Καί μποροῦσα νά μαντέψω ἀκόμα
τούς μικρούς Νάρκισσους πεσμένους
πάνω ἀπό τά πρασινόγκριζα νερά τους.-

Δω ἤμουν πιά μόνος —
αἰχμάλωτος αὐτῆς τῆς σκοτεινῆς συζυγίας.-
Πλάϊ μου ἄρχισε ἤδη νά φουντώνει
ἡ λυγαριά πού ἄνοιγες ἐκεῖνο τό βράδυ

τρίβοντας μέ δύναμη τό γέλιο σου
πάνω στήν ἀνώμαλη ἐπιφάνεια τῆς καρδιᾶς μου,
ὅπως κάνουν στά ἀνήσυχα δάση
τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς.

Τώρα κατάλαβες κι ἐσύ πόσο κοντά μου
εἶναι αὐτή ἡ φωτιά, ὥστε νά κινδυνεύω
νά γίνω στάχτη.
Ἔτσι ὅπως σύ μ' ἔχεις ποτίσει
μέ κρασί καί μέ γάλα — μέ χαρά κι ἐμπιστοσύνη
πιστεύω πώς θά γίνω μιά γόνιμη στάχτη.
Θέλω λοιπόν νά μέ σκορπίσεις
στίς ρίζες τῶν μικρῶν καρδιῶν
πού ὀνειρεύονται ἕναν παρόμοιο θάνατο.
Θ' ἀνάψω παντοῦ πυρκαγιές!
Θά κάνω ν' ἀκούγεται παντοῦ
τό πύρινο γέλιο σου!

Ἀμφιβάλλω ὅμως ἄν οἱ φωνές μου
φτάσουν τό φῶς τόσο ψηλά
πού ἀνεμίζεις τή σημαία τοῦ μαλλιοῦ σου.
Ἄς μείνουμε λοιπόν ἀκόμα
~~Θά μείνουν λοιπόν οἱ ἄνθρωποι ἀκόμα~~ [illegible] κι
~~[illegible] κι ὑπάρχουν~~ ὑπάρχουμε
σάν τά τρομαγμένα πουλιά πού τσακίζονται
στούς βράχους.
Κι οἱ μικροί Νάρκισσοι πεσμένοι
πάνω σέ [illegible] ἐπιφάνειά τους

θά ἐξακολουθοῦν νά πνίγονται γεμάτα ἔκσταση
προσπαθώντας νά ἀνακαλύψουν τί βυθό
πού ὅλο βαθαίνει
τόσο αὐθόρμητα καί ἀγαπητά συμπλεγμένοι.—

9·XII·46

Τσαμπρούτι
Βολευτήκαμε δ' ἕνας πλάϊ τοῦ ἄλλ
πάνω στό σάπιο σανίδι
πούλια μορφουλιασμένα

II

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1944

Σπρώχνε πόρτα ἀπ' τή μεριά τοῦ ἥλιου
νά ἔρχονται οἱ τρεῖς Μάγοι
μέσα στά ζαρωμένα χέρια τῆς γιαγιᾶς μου.—
Κι' ἀπό τίς ἀγκαλιασμένες νά ἔρχονται
οἱ ἦχοι τῆς καμπάνας τά καθαρά ροῦχα
ἡ ζεστασιά τοῦ σπιτιοῦ.—
Ἀπό πάνω μας ὅμως τ' ἀεροπλάνα τῆς RAF
φωτίζουν τό σκοτάδι μέ πύρινες μαργαρίτες
ἕτοιμα νά κολοβώσουν τό ποτάμι τῶν παιδικῶν μας ὀνείρων.—

III
Ἀπό πάνω μας
τ' ἀεροπλάνα τῆς RAF
ζεστωμένοι λευτερ
πύρινες μαργα

VII

Χαϊδεύω μέ τό γυμνό δάχτυλο τή σκανδάλη τοῦ ὅπλου
καθώς περιπολῶ στήν ψυχή ταράτσα.—
Ὁ ἄνεμος κι ἡ βροχή, ἀδέρφια τῆς Νύχτας,
χαστουκίζουν τό πρόσωπό μου
τά φωτεινά ὄνειρα τῆς Ἄνοιξης
τ' ἀνθισμένα περιβόλια
τήν αὐθεία τόλμη τῆς γενιᾶς μου.—

τά περιβόλια
ὄνειρα
τήν αὐθόρμητη τόλμη τῆς
γενιᾶς μου

IV V

Ὁ Μαργαρίτης πηδάει παραπέρα
ἀνεβαίνοντας τί μπορεῖ νά [illegible]
ἀπ᾽ ὅ,τι [illegible] τή σκοπιά
Κι ἀνεβαίναμε [illegible] τά πάνω
μ᾽ ὅλη μας τή δύναμη
τοῦ σκοτεινοῦ οὐρανοῦ πού μας πιέζει.

Δυό εἴμαστε μόνο ἐδῶ ~~ἀπάνω~~. ψηλά
ὁ Κώστας πού σκοτώθηκε χτές πρωΐ
μέ κεντημένους ἀπ᾽ στῆθος μικρούς κόκκινους [illegible]
κάθεται πλάϊ καί μοῦ ζεσταίνει
μέ τά χνῶτα του τά χέρια

Ξαφνικά κάθε βράδυ
ἀπ᾽ τή μιά ἄκρη τῆς παράταξης στήν ἄλλη
βλέπω νά ἔρχονται τυλιγμένοι ~~[illegible]~~ στό σκοτάδι,
καί νά μέ χαιρετοῦνε ἀνεμίζοντας κόκκινες σημαίες
ἄνθρωποι ~~ἀπ᾽ τό~~ τοῦ Γενάρη ~~ἀπ᾽ τό~~ τοῦ Σίντνεϊ κι ἀπ᾽ τό Πλύμουθ.—
Ἡ καρδιά μου φωτίστηκε τότε μέ μιά ρόδινη ἀνταύγεια
σά νά μ᾽ εἶχε φιλήσει στό στόμα
ὁ ξανθός ἥλιος τοῦ Ἀπρίλη.—

IV

Οἱ φωνές ~~[illegible]~~ γίνονται
[illegible] χιλιάδες ([illegible]) γι᾽ αὐτή τήν ὀργή
προσπαθώντας νά φτάσουν τά τανκς
πού παραμονεύουν σκυφτά
μέ τή [illegible]—

Τά μάτια μου βαρύθηκαν τόσο πολύ
πού ἀναγκάστηκα νά τά σκεπάσω
μήπως τά δακρύσουν ἀπ᾽ τά [illegible] ~~[illegible]~~ σκοποί
οἱ Ἐγγλέζοι φρουροί.—
Ἤξερα τώρα πώς τά βήματά μου
πάνω στήν [illegible] πλάκα τῆς παράταξης
μετροῦσαν τούς παλμούς τοῦ Κόσμου.—

19. XII. 46

I

Ὁ ἀγέρας ἐπάλευε βαριά
μέ κόρνα χαμηλά
τά σκοτεινά σύννεφα

12 (Δ)

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΤΙΣ ΣΚΟΡΠΙΕΣ

Α

Ὁ καθένας θἄχει βρεθεῖ σὲ παρόμοιες στιγμές. Ὑπάρχουν δεσμίδες ἀπὸ ζεστὲς ἐπικλήσεις. Πράσινες, κίτρινες, μῶβ ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ κάθε φυτό. Ἡ θάλασσα φυσᾶ θυμωμένα σὰν ὕμνοι, τὴ πλέκει καὶ τὴ διευθύνει μαζὶ στὸ ὑπομονετικό μας σπίτι. Θάρρεψα πῶς μὲ σκοτώνει γι' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἡ ἔκφρασή του ἀντανακλᾶ τὴ ψυχὴ τῶν βασανισμένων βουνῶν. Ἔχει κάτι ἀπὸ τὸ συρτὸ θρῆνο.

* Β

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ διακρίνει κανεὶς τὸ τεῖχος τῶν δέντρων ποὺ πλέκονται ὁλόγυρά του μὲ φροντίδα καὶ στοργή. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους ἡ ἀπόσταση τῶν ἰσοδύναμων ἀνθρώπων, ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα σὲ δυὸ ὅμοιες ἀκτῖνες ποὺ κατευθύνονται ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θάλασσας πρὸς δυὸ ἀπομονωμένους γλάρους.

* Γ

Μὲ πολὺ θύμηση ἄγριας ἀπὸ τὴ ρίζα τῶν δέντρων τὶς χαρακωμένες πέτρες ποὺ ὑποβαστάζουν τὴν ὑπομονὴ καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ σπιτιοῦ μας. Τὸ χαμόγελό του εἶναι πάντα βεβιασμένο. Ἡ γνώση του τροχίζεται ἀπὸ τὴ σκορπιὸ καὶ τὸ βορινὸ ἄνεμο ποὺ φοβισμένος τὸ παρακάμπτει συχνὰ ὅταν μέσα στὶς νύχτες τοῦ Δεκεμβρίου ἀλοιθωρίζει πρὸς τὴν ἀπέραντη θάλασσα μὲ τὰ μάτια κλειστὰ καὶ προσεκτικά.

* Δ

Ἔπειτα ἀπὸ ἕνα ἰσχυροποιημένο καὶ ἤρεμο ὄνειρο ξύπνησε ἀντικρύζοντας τὴν καταγάλανη θάλασσα καὶ τὶς ρίζες τῆς γῆς. Ἀναταράχτηκε ἀπὸ τὶς χιλιάδες ζεστὲς καὶ φεγγαρένιες μυρωδιὲς ποὺ ζυμώνονται μὲ τὶς πεταλοῦδες καὶ τὶς μέλισσες πάνω στὸ κάπαρο

σκιάχτρο του Ήλιου.- Ήταν καιρός νά ξαναντίσει τήν πρώτη του συνάντηση πρός τό στερέωμα πού τό αγνάντευε στό χώμα μέ συγκατάβαση καί ειρωνεία.- Ίσως νά μήν γνώριζε πώς τό πλοίο μας διέσχιζε ήδη τό Αιγαίο κι ακόμα κι πριν γεννηθούν οι μητέρες μας είχε αποφασιστεί ο ερχομός μας εδώ μαζί.-

*Ε

Δυσκολευτήκαμε νά καταλάβουμε τό βεβιασμένο του χαμόγελο καθώς καί τήν παράξενη συνήθεια νά προσκαλεί τ' αδέσποτα σύννεφα πού τριγυρίζουν μαχουλεύοντας τό λόγγο καί τη ράχη τού βουνού.- Έτσι δυσκολευόμαστε νά διακρίνουμε τά μάτια μας. Δυσκολευόμαστε νά προσαρμοστούμε σ' αυτή τήν αυστηρή καί βάρβαρη μεταλλαγή ανάμεσα στό φώς καί τή λάσπη, στό κύμα καί στή συρτή φωνή πού ξανακούγεται τόσο συχνά πρός τό Δυτικό Αιγαίο.- Χάνουμε έτσι ~~τό προσωπικό μας~~ τό πρόσωπό μου καθώς γινόμαστε ένα μέ τά παράξενα σπειρά του πού εδώ έχουν αγκυροβολήσει στής σφραγισμένης καί ψυχρής εποχής προεκτείνονται πρός τά μακρυνά σημεία πού ειρωνεύεται τούς κύκλους καί τίς εκβάσεις.-

*ΣΤ

(Υπάρχει ~~όπως~~ εντούτοις καθώς πού εδώ δέν τραβάει σέ δέντρα σπαρτά.- Νομίζεις ότι προεκτείνεσαι διαρκώς πρός τά μέρη εδώ τά ίχνη σου πλέκονται μέ τίς ρίζες τού θάμνου ~~καί~~ πού σέ περικυκλώνουν μέ θανάσιμη χαρά.-

Θάρθει καί γιά σένα ή άμορφη εποχή!...)

*Ζ

Θά αργήσει τώρα νά σέ μισήσω γιά τίς χαρές καί τούς θυμούς του. Τήν ήρεμη άφιξη κάτω από τό θόλο τού ουρανού.- Τόν τέλειο αδιάφορο έρωτά του γιά τήν νοτιοανατολική ακτή.- Τή νοσταλγία τών ξασπρισμένων του τοίχων πού ήταν συνηθισμένοι ν' αγναντεύουν πρός τό Αιγαίο τούς κουρσάρους καθώς γύριζαν

σκύβουν τά κεφάλια γιά νά χαιρετήσουν μέ σεβασμό καί φόβο.-
Πρό καιρού όμως ή φροντίδα του από αλλού ήταν αυτή: ή ατέλειωτη κι ανθρώπινη αγωνία πού γίνεται μέσα του ανάμεσα σ' ό,τι υπήρχε καί σ' ό,τι ήρθε.-

* Η

Αυτή τήν ώρα ο ορίζοντας εξαφανίζεται κάτω από τά χείλη τού ουρανού καί τό ανέβασμα τής θάλασσας.- Υπάρχει διάχυτο στήν ατμόσφαιρα τό αίσθημα τής κατανόησης.- Στά μικρά σύννεφα πού ταξιδεύουν πρός τόν ήλιο αντιμάχονται η αγάπη μέ τό μίσος.- Σέ λίγο τό φως θά ισορροπήσει εφ' όσον ο ήλιος εξαλείφει τίς σκιές καί τούς ενθουσιασμούς πού τού [illegible] στήν [illegible] καί χιλιοτραγουδισμένη του [illegible].- Η τελευταία αχτίνα οδηγείται πρός τό γνώριμο δρόμο τού σπιτιού μας.- Τή δεχόμαστε ήρεμα δίχως φωνές.. Θά συνομιλήσουμε όλη τή νύχτα μαζί της.- Θα ονειρευτούμε μαζί.-

τα όνειρά μας

* Θ

Υπάρχει μιά [illegible] πού διανοίγει ανάμεσα στά σύννεφα ένα μακρύ ~~ατέλειωτο~~ [illegible] δρόμο.- Απ' αυτό θά περάσουν οι σκέψεις τού σπιτιού μας, οι σιωπηλές έγνοιες του γιά κάθε τί πού κινείται στή ζωή.- Όλοι αδημονούν γιά τό βάθος τού βλέμματός του.- Ξεσκίζει κατάβαθα τούς [illegible] τής Νότιας Αφρικής όπως καί τά αιχμάλωτα θηρία τού ζωολογικού κήπου τής πόλης.- Από κεί πάλι έρχονται [illegible] τά [illegible] τού κόσμου μέ αδειανά καί βρώμικα πράγματα.- Μπορεί κάθε στιγμή νά δεί μιά ατέλειωτη φάλαγγα πού καίει τούς [illegible] νά αναδιπλώνονται μέ αδιαφορία.-

* Ι

Βλέπετε κι όλο παραδέχομαι απ' αυτό τήν αρχική ανταπόκριση πού μου δίνει [illegible] κι είναι αδερφή τού [illegible], καί τού [illegible] καί τού [illegible] τού σπιτιού μας.- Σάς υποσχέθηκα νά σάς μιλήσω γιά τή χαρά καί τίς θυσίες του

*

Σήμερα ἡ μέρα ἦρθε ἀθόρυβα. Τὸ φῶς κλιμακώνεται στὴν ἥμερη θάλασσα σχηματίζοντας μιὰ φωτεινὴ σκάλα, ποὺ συνεχίζεται ἀπ' τὴ γραμμὴ τοῦ ὁρίζοντα. Θὰ μποροῦσα ἴσως νὰ τοποθετήσω δίπλα δυὸ σκέψεις ποὺ νὰ ἔχουν τὸ θάρρος καλλιγραμμένου στηριγμάτων στὰ μάτια. Ὅμως αὐτὴ ἡ ἡσυχία μοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀκούσω τὸν παράξενο σάλο ποὺ γίνεται μέσα μου. Ὅσο κι ἂν θέλω νὰ τὸ ξεχάσω εἶμαι παιδὶ τοῦ στοχασμοῦ του, εἶμαι ἀδερφὸς τοῦ σπαραγμοῦ του. Δὲν ἀνέχεται μέσα μου αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖνο ποὺ ἔρχεται. Μὴ θέλετε λοιπὸν ν' ἀρνηθῶ τὴ γενιά μου, καὶ ἐπιτρέψω νὰ δώσουν τὰ χέρια ποὺ τρέμουν ἀπὸ τὸ μίσος, νὰ κατακτοῦνε στὰ μάτια ποὺ χάνονται ἀπ' τὸ ἀπόρθητο πάθος, ν' ἀγκαλιάσετε κραυγὴ ποὺ ξεσπάζονται ἀπ' τὰ ἀνατειχίσματα; Εχθροί με εχθροί;

* Λ

(Τὸ βράδυ καθόμαστε κι ἀγναντεύουμε τὴ θάλασσα. Τραγουδοῦμε σιγά. Συχνὰ σιωποῦμε κοιτάζοντας κάτω. Μᾶς στενοχωρεῖ αὐτὴ ἡ συνεχὴς παρακολούθηση. Θέλουμε πολὺ νὰ μείνουμε μιὰ στιγμὴ μόνοι μὲ συντροφιά μας μονάχα τοὺς σκοπιοὺς καὶ τοὺς τοίχους).

ΙΚΑΡΙΑ 1947
(17-21.IX)

Ἐκεῖνο πού μᾶς ἑνώνει μέ τό Ἄπειρο
Καί πού εἶναι ἡ πηγή μας ἡ δύναμις νά τραγουδήσει
εἶναι ἡ ἕνωση πού γεννιέται
ἀπ' τή διείσδυση μιᾶς ψυχῆς σέ μιάν ἄλλη.

Ἄς σβήσουν τά αἰσθήματα
δίχως ὑποκρισία καί ντροπή
κι ἄς κυλήσουν κάτω
στό ὑγρό χῶμα τῆς Ἄνοιξης.

Ὑπάρχει ἕνα βαθύ μυστήριο
στήν ἕνωση τούτη
πού συγκλονίζει τά ἑνωμένα σώματα
καί πού εἶναι τό κέντρο τοῦ μεγαλείου τῆς Δημιουργίας.

1945

ΗΜΙΤΕΛΗΣ ΤΟΥ ΣΟΥΜΠΕΡΤ

6

Τρί' ἀναποδογυρισμένα φεγγάρια
σέ μιά χούφτα νερό.
Τσακισμένο καράβι γεμάτο
κορυδαλλούς καί βιολέτες.
Πέρασα μπροστά σου κι ἔσβησες
ἡ χθεσινή βροχή.
Θάρθω νά σέ βρῶ κρατώντας
μιά χορδή τεντωμένη στό χέρι.
Ὀνομάζομαι Φαίδων.
Δέν ἔχω τίποτ' ἄλλο
ἔξ' ἀπ' τό κουρέλιο μου μαντίλι.

Δὲν ὑποφέρω πιὰ
τὴ φωνὴ τοῦ πουλιοῦ —

1946

(Ἔτσι ἁπλὰ ποὺ τραγουδήσατε τὸ τραγούδι
ἔτσι ἤρεμα ποὺ τραγουδήσατε τὸ τραγούδι —)

Ἀνεβήκατε χειροπιαστοὶ τραγουδιστὲς
ὅλοι ἕνα τὰ σκαλιὰ τῆς ἀντρειωσύνης
ποὺ ὁδηγοῦν στὸν Ἥλιο
σφίγγοντας τὰ χέρια σας
[struck] σφίγγοντας σφιχτὰ κλαρὶ μὲ κόκκινα λουλούδια —

(Σχεδίασμα γιὰ τὴν ὥρα τοῦ «Μπελογιάννη»

Τὰ σύννεφα εἶναι τ' οὐρανοῦ
κι ἡ χλόη εἶναι τοῦ κάμπου

13

ΕΛΕΓΕΙΟ

Τοῦ Ἀγαμέμνονα Δάνη

Χίλια ζωγράφια χέρια νά 'ψηλώνουν στ' ἀπόβραδο ὑψωμένα καί νά σβήνονται
Κι' ἐσύ, χαμένε σύντροφε, x
νά χαιρετᾶς καί νά γκαρδιώνεις, καθισμένη
στό γόνα του ἥλιου.

(Σιωπή γερμένη μέ λυμένα μαλλιά, — πάνω στήν βαθειάν' ἀγκάλιασε τή γῆ, —
κάτω ἀπ' τά λιόδεντρα κραυγή
~~κραυγή~~ πού ξεχάστη θρηνώντας)

Ἀπ' τήν ~~μακρινή~~ ἀπόμακρη Χιό ~~στό Αη-Λιά~~ ώς Πετροπούλι
Κι' ἀπ' τήν Ἀσία στόν ~~Πετροπούλι~~ Αη-Λιά
νοιώθαμε τόν οὐρανό νά σκύβει
καί νά φιλεῖ τήν πληγή μας
κι' ἦσουν, χαμένε σύντροφε,
χίλια πουλιά νά πετοῦν
πρός τό Νότο!

Κι' ἦρθαν κοπέλες ἀπ' τή Δάφνη
κι' ἀπ' τό Στελί μανούλες πικραμένες
ἀπ' τήν Ἀρέθουσα καί τή Βρακάδες οἱ μαυροφόρες
κι' ἀπ' τόν Ἀρμενιστή γέρο-ψαράδες ἦρθαν
μ' ἀλαφιασμένη τήν καρδιά στό κύμα καί στά δάκρυα
Καί κάθισαν ὁλόγυρά ~~σου~~, χαμένε σύντροφε,
καί κάθισαν ὁλόγυρά μου
ν' ἀρχινίσουν γιά μοιρολόγι
Τ' εἶσουν ὁ στεναγμός ἑνός λαοῦ
τό φτερούγισμα ἑνοῦ γύπα;
που χυμάει!

Δάφνη Ἰούνης 1948

ΟΣΤΡΙΑ

(έχουμε πιά τόσο σκληρύνει
κομμάτια σπαχτοπράσινα βράχια
πεταλίδες καί φύκια γιομάτα)

*

Ένα τραγούδι πετούσε ολόγυρά μου
ή μυρωδιά τού κορμιού σου
λίγο πιό πάνω - λίγο πιό κάτω
είναι σχεδόν μέ τό γαλάζιο άγκυρα

Είναι τά μάτια σου πάντα μεγάλα
σάν τις μέρες πού μέ τό πράσινο πουλόβερ
χανόσουν στό μεγάλο λιμάνι;
πόσο μου φαίνεται σάν νάταν χτές
σάν νάταν αιώνες — νά μήν υπήρξαν ποτέ

*

Μέ δείχνουν τά γυμνά κλαδιά τής συκιάς
τις νύχτες μέ τ' όνομά σου
οι ταραγμένες τους ρίζες μέ καλούν
Όστρια όστρια
κάθε πρωί μέ παραμονεύεις μπροστά στή πόρτα μου
μέ τά έβένινα μαλλιά σου ριγμένα στούς ώμους

*

Έχω τήν αίσθηση τού ήλιου
καθώς χαϊδεύει τά κουρασμένα μέτωπα
πώς ν' αντέξω τόν ωραίο τού μαγιού;
~~[illegible]~~ χανόσουν
καθώς γλιστρούσαμε στό λιμάνι

[illegible]

πού βούλιαζε ~~γκριζο~~καταπράσινο στά μεγάλα σου μάτια
Πώς νά φυλάξω πού δέν το θέλω!
~~χανόμουν~~ από κάθε σκέψη, από κάθε θύμηση χανόμουν
δέν υπήρχα παρά στή φαντασία σου
παρά στή φαντασία μου πού δέν υπήρχε πιά

*

Θυμάμαι τώρα τά στερνά κόκκινα γαρύφαλα
στό μεταξύ χαλί τ' ουρανού —
Μές στίς χιλιάδες λάμψεις κάποιο φώς
θά προστατεύει τώρα τίς σιγανές φωνές τής μνήμης σου

*

Σπέρνω τόν εαυτό μου στήν απέραντη θάλασσα
— σ' όποιους ήλιους σ' όποιες ακτές —
δέν έχω σύνορα
— σ' όποιους ήλιους σ' όποιους ανέμους —
Όστρια όστρια
στά κουρασμένα μέτωπα — τήν αίσθηση τού Ήλιου
στό πόνο τής Φύσης — στόν πυρετό τών ματιών
στήν ολοπράσινη σημαία των ανθρώπων!

Εύδηλος Γενάρης 1949

I

Θᾶρθει μιά μέρα πού ὁ ἥλιος δέ θά βασιλέψει
οἱ σκιές θά γίνουν φῶς
Καί στά φύλλα τῶν δέντρων θά σταλάξει
τό αἷμα φλογισμένο σάν δάκρυ
Τό πᾶν θά τελειώσει

Ὁ θεός θά φανεῖ στεφανωμένος μέ κρίνα καί ρόδα
μέ λάμψη καί δάκρυα
Γύρω του ἄγγελοι θ' ἀλαλάζουν ὡσαννά
καί τά σπουργίτια θά ὑμνοῦν σκυφτά τό κεφάλι
Τό πᾶν θά τελειώσει

Ἄνθρωποι καί ζῶα θά σπαράζουν σάν σκουλήκια
ὁ ἕνας δέ θά βλέπει τόν ἄλλον
Τά χέρια θά ξεχάσουν στόν ἀέρα
κι ἡ ψυχή θά σβήσει
Καί θά γίνει μιά φωτιά μεγάλη
καί τό Σύμπαν θά πυρποληθεῖ σά ξερόχορτο

Ἥλιοι καί φῶτα, σκιές καί πόθοι
φωνή καί σιωπή, Χαρά καί Λύπη
Τό πᾶν θά τελειώσει

1943

Ό,ΤΙ ΚΙ' ΑΝ ΠΕΙΣ

Μή μέ ρωτήσεις τάχα μή έτσι γιά γούστο μου καί μόνο
καμώνομαι τό ζαβό καί τό γκρινιάρη;
Χωρίς κάποιο μυστικό νόημα νά κάθομαι τή νύχτα μές στή παγωνιά
καί νά μετρώ σάν γύφτης τ' αστέρια.- Τί λές;
Δέ σού κάνει μιά κάποια μυστική αιτία θαρρείς νά υπάρχει
σ' όλα τούτα τά τόσο παράξενα, τά τόσο μαύρα;
Μή μού πής, νά σέ χαρώ, πώς έτσι τυχαία βαρέθηκαν
νά γλύφουν καί νά γλύφουν σάν γονιάρικα σκυλιά
τό ξεραμένο [illegible] αίμα τού Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα
κι' έπειτα πού ζής τί κάθομαι καί κάνω ολομόναχος
μαζί μέ τά ποτάμια καί τή μαούνα.-
Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα. Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα
Νά πού πάμε φουγιάζουμε τή καρδιά
νά πού πάμε, βάζουμε σέ μπουκαλάκια τά αίματα.-
Εδώ οι τάφοι τών εραστών
τά μαυσωλεία μέ τά χρυσά γράμματα —
τό πλήθος σκόρπια θαμπώνει της μπαλαρίδα
κι από 'δώ τά κορίτσια καί τά πράσα—
Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα
νυστέρι σού καρφιά τή νύχτα, καρφιά μαχαίρι πού σπαρταρεί
— ό,τι κι άν πείς.-
μά εγώ μουρμουρίζω τ' όνομά σου αδερφούλι μου
— μελαχρινή μικρή μου αδερφούλι—
χαμογέλιο γλυκό κι ανάλαφρο, ήμουν λιγνή μου [illegible].
— ό,τι κι άν πείς.-

15 – XI – [illegible]

[illegible]

Ἀναμεταξύ μας

(Φαντάρος)
— Δέ τσί παράτας ἐδῶ τσί μυθολογικές καταστάσεις
νά πιάσουμε λέω μιά ψιλή ψιλή κουβεντούλα
νά φύγουνε τά σκελέτια κι οἱ ἀναγούλες
— Τοῦτος δυνά θωρεῖς ὁ χοντρός βραχνιάς
μέ σκίζει ἀπ' ὅταν ξημέρωσε – Πού λές χτές βράδυ
(Σιγά κι ἀκούω τό λοχαγό)
πού λές χτές βράδυ — μά τί τά θέλεις τοῦτα νά,
ἄμποτε νά τελειώνε ἡ Κορέα
τ' ἀναθεματισμένο τό κολόχαρτο νάπαιρνα
— Ξέρεις δέ μή ~~σου~~ εἶχα μιά βιτρινούλα πρώ βαλμένο χακί—
δέν πού ἀντέχω βρέ Γιάννη τή μάννα μου νά ξεροβήχει
μουγκρίζει ~~βρέ Γιάννη~~ σά σοῦ ξεσκίζει τή καρδιά
ξενοδουλεύτρα μοναχούλα ρήμαξε μά
ρήμαξε μά ἡ ζωή μου τί τά θέλεις - μεταξύ μας -
— δέ μᾶς ἀκούει κανείς; — μεταξύ μας. δέν ἔχω πίστη
σέ τί νάχω πίστη βρέ Γιάννη;
Λούνα θαρρῶ γιά κειό τό κοπέλι στά Ταταύλα
Τό εἴδαμε πού λές ἡ κολαρώσσα μές στό δρόμο
κι οἱ γουρουνιάνοι τό λεβανίζανε πού ρίχνανε
μαῦρα κουρέλια στή μούρη.
— Δέ δουλεύεις ἀγόρι; πού λέω καί θύμησα τῆς ἀφεσῆς
Πάει πάει μιά κάποια κρύα ξινισμένα πεπόνια
σκουπιδαριό πού λές νά τ' εἶδα ἡ ζωή μας.
Πές μου χαρά σε.
(Σιγά κι ἀκούω τό λοχαγό)
Φύγαμε ἀσκάρωτοι σέ χωριατάκι
μιά γύρα κυπαρίσσια καί πεῦκα λεῦκα

— παράτατσα βρε βιαίονη τσι καταστάσεις —
και τί νά τή κάνω πιό άδεια — κατέχεις το
μηγά δύ έχω..
Κι ύστερις νά πάω νά τό ακούω νά ξεροβήχει
νά πάω νά σι θωρώ νά μουρμερίζει μέρα νύχτα
νά ξενοπλένει και νά ζαρώνει — έρμη φουκαριάρα μάννα —
Έτσα μούρχεται νά γίνω δυναμίτης
(σιγά κι ακούω τό λοχαγό)
Δυναμίτης βρε βιαίονη. δυναμίτης
(σιγά σου λέω κι άκουω τό λοχαγό)
Μας μπαίκουσαν στοπιόγυτοή με τά σκατά του
σε μπάσταρδοι — έρμη φουκαριάρα μάννα —
Ώχ μανούλα μου και νάμουν άλλος
νά σού φορέσω τόν ήλιο γαρούφαλο σ' αυτί..

Χανιά
16-2-51

(Μάννα)

— Άπουλές τσάτσα Κατίνα γιλιάστικα μέ τσί φωτογραφίες
„Έλα Χριστέ και Παναγιά μου λέω μέσα μου
Ήντα χρειάζουνται τσί δικαινίκια κεί δά στό πλάι
Και κειός ρώταγε γιά τσί μανταρινιές, τό γιασεμί
Και τή σκυλίτσα του πού Αλμπα μας..
Καλό κοπέλι τσάτσα Κατίνα μου μοσκαναθρεμένο — αυλάκι μου
Ρήμαξα ή έρμη — Δόξα σοι Κύριε — ρήμαξα ή έρμη
Νά τ' αναστήσω γήρασα πρίν ώρας μου και ζάρωσα
Ιωργο και νά τό θώρειες του τ' Αηπιά στό Παλιμόρι
Νά σέρνει τό Χανιώτικο και νά μυγά κοκκινομάρουλο — χαρά μου.

Νά τσιβλέπεις αὐς κρυφοθώρειανε οἱ Μακουριανές πού μέ θωρνε θαρρεῖς —
Χριστούλη μου αὐς θαύνει βάλει τή σκαλίτσα σό μεσότοιχο
Νά ξεκλωνίσει ~~το~~ τό γιασεμί σου φούντωσε ;
Τσί λεμονιές αὐς θαυνά τσί κλαδέψει ;
Νά τρέξει σό γιαλό μέ τή σκυλίτσα του...
Νά βουτηχτεῖ σό γλαρονήσι
Νά πάει τή νύχτα τσού καβρούς καί τσί αὐγή τσί πάπιες ;
Μπορεῖ νά τό ξεσέρνει — Παναγιά μου — τό παμποκούτσουρο π' ἀν ἀθεμέ
καί τ' ἀψηλά, θεούλη μου — νάταν νά μή ξημέρωνε ποτές, ποτές το
Νά μαζώνουν τσί μπαλωθιές στά μαγαζιά καί τσού σερτούς σ' τ' ἀλώνια
Καί νά θωρῶ τσί κοπελιές νά γλυκαναστενάζουν
— Καί κειό — γλυκέ μου αὐθέ ψυχό μου ελάφι —
καί κειό νά κάθεται — φονιάδες πού τό σύρατε —
~~νά κάθεται παράμερα — λυσάρικα σχολειά πού μου τό ντύσατε —~~
νά κάθεται παράμερα καί παρασυντεμένα
— Κανάγκυδη πού τούπιασε τή δύναμη πού τούκαμε τή λεβεντιά —
γλυκέ μου αὐθέ, ἔρμο μου περιστέρι...

(17-1-51.)

Μικροπωλητής

(Μές στόν κόσμο σάν και μένα δέ θά βρής όμοιο
άντε στό καλό κυρά μου κι άπ' τό πεζοδρόμιο)
— Και τί νά κάνεις γιά νά λύσεις τί μου και μένα νά τό ξέρω
Δέ μου πάει λέω νά κάθουμαι και ν' ακούω τσι γκρίνιες του ενού και τ' άλλου
(Τσατσάρες βραντσάκια πιράστρι παρακαλώ)
— Πάει που λές στό γιατρό και κείνος όλο τσή γράφει ραβασάκια
Ρωτάει άν έχουμε λεφτά ρέ κύριε λεφτά γιά φάρμακα
πές πώς δέν έχουμε ψωμί.
(Άντε στό καλό κυρά μου κι άπ' τό πεζοδρόμιο
Μές στόν κόσμο σάν και μένα δέ θά βρής όμοιο)
— Κάναμε πού λές μιάν όμορφη εκδρομή
κι ήλιο όλο και κύλαμε στό πρασινάδι — σ' αρέσει αλήθεια η πρασινάδα
Μου 'ιχαν πού λές τά σύκα μιά μυρουδιά
Κι η θάλασσα έτσι γαλάζια έτσι γαλάζια πού σού 'ρχονταν νά κλαίς
(Ωραίες πιράστρι τσατσάρες βραντσάκια κρεμάστρες)
— Κάτσαμε όλοι μας εκεί δά χάμου
Είχαμε σάντουιτς κεφτεδάκια ένα σωρό
και πόσα όνειρα κάναμε πόσα όνειρα
(Δέ γουστάρω τή παρόλα σου ρημάθηκα
στή ταβέρνα και στά καμπαρέ γεννήθηκα)
— Είναι πιό μικρός πού θέλει σόλες
Και τί νά του πάρεις πού βλέπω τίς βιτρίνες και ματώνω
μά τό θεό ματώνω δυνά μέσα μου
~~και κλαίω σά χαζός κειδά μές στόν κόσμο~~
(Πάρτε πάρτε κύριε βραντσάκια κρεμάστρες)
— Έχει ένα λιμανάκι κειδά χάμου
Κι η αφρούτσα λιώκανε στόν ποίτο σά χιόνι
Βουτήξαμε οι δυό μας ολομόναχοι
Κι όλο τή φώναζα πριγκιπέσσα μου και πριγκιπέσσα μου

(Στίς ταβέρνες καί στά καμπαρέ γεννήθηκα
Δέ γουστάρω τίς παρέες σου ζημιώθηκα)
— ὁ μεγάλος μου γυιός; Πάει μοῦ τό σκότωσαν
πῆρα καί γράμμα συγχαρητήριο
~~Σκοτώθηκε σάν ἥρωας! — ἔτσι μοῦ γράφει ὁ κύριος λοχαγός —~~
(Κρεμάστρες σφυρίχτρες πάρ'τε παρακαλῶ)
— θεούλη μου καί νά πούλεια μιά τσατσάρα
δυό καραμέλες νά 'θερνα νά τοῦ γλυκάνω τό στοματάκι.

17-2-51

Εἰρήνη

— Κι ἄν τοῦ κοτάει κανένας ἄς ρθεῖ νά μέ κατηγορήσει
γιά θάν τά φῶ σταράξαθη τά νοιώθω — Ἔτσι μου πάντα μου ἤμουνα.
Κι ὅταν στοῦ Μακρυγιάννη μέ τσακῶναν οἱ μπασκίνες
μή πεῖς πώς τὄβαλα κάτου κλάηκε κι ἄλλες σαχλαμάρες
Ἔτσι μου πάντα μου ἤμουνα κουζουμπής θέ νά πεῖς μ' ἀνάχαχτη
Κι ἄν τοῦ κοτάει κανένας ἄς ρθεῖ νά μέ κατηγορήσει
Μήπως θά πεῖς γιά λόγια δῶ εἶναι σήμερις γιά εὔγενες καί ρεβιρέττες
| δῶ εἶναι
Σήμερις — θαρρεῖς δέ τό κατέχω; — καιρός γιά πονηριά καί δύναμη
~~Μ' εἴχανε πού λές στ' ἀνάσκελα κρεμασμένο τά τομάρια
καί μέ μπουκῶναν κατρουλιά καί βρώμες
τότες κεῖ δά γίνηκε θαῦμα — μά τό θεό θαῦμα σοῦ λέω —
κι αὐτ' ἀπ' ὁποῖο τῆ γρηᾶς μου ξαναβγῆκα ὁλόφτυστη — ἐτσά'ναι
πού στό λέω —
ὁλόφτυστος ξαναγεννήθηκα κι ὅπως εἶπαι μιά κεῖνος πού πρωτομιά φορά
θαρρεῖς με γιά χέσι; — μήν τό πεῖς — στό Σταλιανό νταμάρι
στά τριάντα ἐννιά, ποιός καιρός, ὁ Τορογιάννης τσί Μαρίτσας
ὅλοι ξέρα στή Σπλάντζια τό μαγερειό
πλακώθηκε ἀπού λές μά θά 'ταν κι δυό τόνοι χώματα
Κι ἦτα νά πεῖς πού χώθηκα κεῖ δά μέσα κι οὐδέ πού ἀνάσαινα~~

Δυό μέρες τόσο δά έκανα νά τό ξετσούρω στή μέρα τού Θεού.
Κουλουμπή θε νά 'ναι αεή μ' ανάλλαχτο έτσά μου πάντα μου ήμουνα-
κι αθέ μού λές νά σπλαχνιστώ καί νά συχάσω
Δε λέω πού σά κοπρόσκυλο γυρνώ ρέμπελος — δουλειά δέν έχει —
Κι ούτε νά αεή πού λιγουρεύομαι κι ούτε πού γυλεύω τά κολό-
παιδα μέ τσι κυλότες

Μά ν' αυτεβή στ' κειό τό πουτανόσπιτο στή Τσαμαδού
~~νά πάς ν' αδειάσεις — άθρωπος είσαι καί σύ ... μάς~~
~~κι αυτής γιά καμμιά λεσκορίστρη~~ νά βρεής τήν αδερφή σου
— μά τό θεό σού λέω τό κατινιό πού τόχαμε χαμένο —

Είμαι μού λές έσυ καί κουλουμάδης — Φωτιά καί σίδερο είχα σου
νά μού φωνάξεις.

18-7-Π